

SUKILĖLIAI, ŠAULIAI, SAVANORIAI

Vygantas Vareikis

ABSTRACT

The article is based on documents from the Lithuanian State Central Archive, memoirs and historical studies of Lithuanian authors. It is devoted to new historical investigations of the Klaipėda Uprising in 1923, its political preparation, the military operation itself, the role of the Lithuanian Riflemen's Union, the social position and place of origin of the Lithuanian volunteers. A list of volunteers, partisans and riflemen, who participated in the Klaipėda Uprising, is presented in the appendix for the first time.

KEY WORDS: Klaipėda uprising, Supreme Salvation Committee of Lithuania Minor, Lithuanian Riflemen's Union, Jonas Budrys-Polovinskas, Ernestas Galvanauskas, Vincas Krėvė, volunteers, Klaipėda Regional Army.

ANOTACIJA

Straipsnyje, remiantis Lietuvos centrinio valstybės archyvo medžiaga, lietuvių istorikų tyrimais, prisiminimais, apžvelgiama 1923 metų Klaipėdos krašto sukilimo problema, analizuojamas sukilimo politinis parengimas, karinė eiga, Lietuvos šaulių sąjungos vaidmuo, savanorių, dalyvavusių Klaipėdos operacijoje, socialinė sudėtis ir kilimo vieta. Pirmą kartą prieduose pateikiami šaulių, partizanų ir savanorių, dalyvavusių Klaipėdos operacijoje, sąrašai.

PAGRINDINIAI ŽODŽIAI: Klaipėdos sukilimas, Vyriausiasis Mažosios Lietuvos gelbėjimo komitetas, Lietuvos šaulių sąjunga, Jonas Budrys-Polovinskas, Ernestas Galvanauskas, Vincas Krėvė, savanoriai, Klaipėdos krašto armija.

*Doc. dr. Vygantas Vareikis, Klaipėdos universiteto
Humanitarinių mokslų fakulteto Istorijos katedros vedėjas
Herkaus Manto g. 84, LT-92294 Klaipėda
El. paštas: vygantas.vareikis@ku.lt*

1923 metais įvykęs Klaipėdos krašto užėmimas iki šiol sulaukia istorikų, publicistų ir plačiosios visuomenės (bent jau Klaipėdoje) dėmesio. Sausio 15-oji Klaipėdoje minima kaip išskirtinė data, formuojanti Klaipėdos miestiečių kultūrinį bendrumą. 2006 m. tarp istorikų ir politikų kilo diskusijos dėl Lietuvos Seimo nutarimo įtraukti sausio 15 dieną į Lietuvos atmintinų dienų sąrašą. Šių diskusijų objektu tapo ne pačių 1923 metų įvykių Klaipėdoje interpretacija, bet jos atskleidė dažnai prieštaringas nuomones visuomenėje. Iki Antrojo pasaulinio karo istoriniai debatai tarp vokiečių ir lietuvių tyrinėtojų kildavo dėl Klaipėdos krašto sukilimo¹ legitimumo ir dėl to, ar Klaipėdos užėmimas teisiškai buvo veiksnus aktas. Teisiniai Klaipėdos krašto sukilimo aspektai vėl įgavo politinį atspalvį XX a. pabaigoje, kuomet kai kurie Sovietų Sąjungos politikai bandė ieškoti papildomų argumentų siekdami išlaikyti Lietuvą Sovietų Sąjungos sudėtyje. 1923 m. Klaipėdos sukilimas, Ambasadorių konferencijos 1923 m. vasario 17 d.² nutarimas perleisti Klaipėdos kraštą Lietuvos suverenumui ir 1924 m. pasirašyta Klaipėdos krašto konvencija buvo lemiantys politiniai ir teisiniai veiksniai, kurie įtvirtino Lietuvos suverenumą Klaipėdos krašte. Tad 1923 metų Klaipėdos krašto sukilimas buvo esminis ir svarbiausias įvykis, be kurio Klaipėdos krašto priklausomybė Lie-

¹ Nors Klaipėdos prijungimas buvo realizuotas Lietuvos vyriausybės iniciatyva ir lietuvių kariškių pastangomis, šiame straipsnyje bus vartojamas istoriškai nusistovėjęs „sukilimo“ terminas.

² ŽIUGŽDA, R. *Po diplomatijos skraiste. Klaipėdos kraštas imperialistinių valstybių planuose 1919–1924 metais*. Vilnius, 1973, p. 148–149.

tuvai nebūtų realizuota teisiniu pagrindu. Galima diskutuoti dėl žygio legalumo, tačiau pagal klasikinę filosofo ir juristo Carlo Schmitt'o apibrėžimą, „suverenas yra tas, kuris priima sprendimus ypatingose situacijose (*Ernsfall*)“³, tada, kai įprastinė teisė neveikia ir būtina realizuoti valios aktą, neturintį aiškaus teisinio apibrėžimo. Tada, kai tokia ypatinga situacija pasibaigia, galima vertinti šį įvykį iš įvairių pozicijų, tačiau lieka arba jį išsprasti į teisės normas, arba ant naujų praktinių pasekmių sukurti naują teisinį modelį.

Nors Klaipėdos užėmimas, Europos valstybių reakcija, parengiamieji Lietuvos pusės diplomatiniai ir kariniai veiksmai, dalyvių iš lietuvių pusės kiekybinė ir kokybinė sudėtis, vietos gyventojų laikysena paskutiniaisiais dešimtmečiais buvo gana plačiai tyrinėta, tačiau nauji faktai leidžia atskleisti tikslesnes žygio į Klaipėdą aplinkybes ir nustatyti, iš kur atėjo savanoriai, dalyvavę Klaipėdos operacijoje, ir kokia buvo jų socialinė sudėtis.

Kontroversijos ir diskusijos

Kartais ne tik istorikai, bet ir paties sukilimo organizatoriai bei dalyviai nesutardavo dėl lietuvių karinių pajėgų dalyvavimo, dėl Lietuvos šaulių sąjungos ir jos vadovų vaidmens organizuojant parengiamuosius sukilimo darbus, dėl Klaipėdos krašto gyventojų politinės orientacijos, dėl tikslaus karinėje operacijoje žuvusių lietuvių skaičiaus ir dėl savanorių, dalyvavusių sausio–vasario mėnesio įvykiuose Klaipėdoje priklausomybės – ar jie atėjo iš Didžiosios Lietuvos, ar buvo vietiniai gyventojai. Remiantis dokumentais ir šaltiniais yra įrodyta, jog žygį į Klaipėdą organizavo Lietuvos vyriausybė, o į Ypatingosios paskirties rinktinę Lietuvos Respublikos teritorijoje suburti „sukilėliai“ buvo perrengti Lietuvos kariai, šauliai ir partizanai⁴. Tačiau klausimas dėl sukilime dalyvavusių savanorių iki šiol buvo neaiškus.

Diskusijų dėl žygio į Klaipėdą organizavimo galime aptikti tiek išėivijos, tiek sovietinės Lietuvos, tiek atsikūrusios Lietuvos istorikų ir publicistų rašiniuose. Pasibaigus Antrajam pasauliniam karui emigracijoje atsidūrę Lietuvos politiniai veikėjai ir įvykių Klaipėdos krašte dalyviai išleido prisiminimus apie 1923 metų sukilimą Klaipėdos krašte. Vertėtų išskirti buvusio Lietuvos ministro pirmininko ir užsienio reikalų ministro Ernesto Galvanausko memuarus⁵, kuriuose jis neatskleidė visų aplinkybių nei apie sukilimo dalyvių karinę priklausomybę, nei apie sudėtingas derybas su Maskva ir Berlynu. Kai kurie emigracijoje gyvenantys autoriai manė, jog Lietuvos okupacijos sąlygomis atvirai kalbėti apie tikruosius Klaipėdos krašto užėmimo aspektus yra per anksti ir tai gali pakenkti Lietuvai. Dėl šios priežasties 1952 m. užrašyti Vinco Krėvės, kuris 1923 m. buvo Lietuvos šaulių sąjungos pirmininkas, prisiminimai stalčiuje gulėjo 40 metų⁶. 1969–1974 m. Pasaulio lietuvių karių veteranų mėnesiniame žurnale „Karys“ vyko karšta diskusija apie Klaipėdos krašto

³ SCHMITT, C. *Political Theology: Four Chapters on the Concept of Sovereignty*. Cambridge (Mass.), 1985, p. 13.

⁴ VAREIKIS, V. *Klaipėda XX amžiuje*. Klaipėda, 1993, p. 21–30; VAREIKIS, V. Klaipėdos krašto užėmimas. In *1923 metų sausio įvykiai Klaipėdoje* (Acta Historica Universitatis Klaipedensis, t. IV). Klaipėda, 1995, p. 35–40; *Klaipėdos kraštas 1920–1924 m. archyvuose dokumentuose* (Acta Historica Universitatis Klaipedensis, t. IX). Sud. S. POCYTĖ. Klaipėda, 2003; CHANDAVOINE, I. *Prancūzmetis Klaipėdos krašte ir kas po to (1920–1939)*. Vilnius, 2003; REZMER, W. Powstanie w Kłajpedzie w 1923 r. w świetle materiałów Oddziału II Sztabu Generalnego Wojska Polskiego. In *Baltijos regiono istorija ir kultūra: Lietuva ir Lenkija. Karinė istorija, archeologija, etnologija* (Acta Historica Universitatis Klaipedensis, t. XV). Sud. R. SLIUŽINSKAS. Klaipėda, 2007, p. 41–54.

⁵ GALVANAUSKAS, E. Kova dėl Klaipėdos. *Draugas*, 1961 01 21–02 04, Nr. 17–29.

⁶ KRĖVĖ, V. *Bolševikų invazija ir liaudies vyriausybė*. Vilnius, 1992, p. 94–111.

sukilimo aplinkybes⁷. Išeivijos autoriai negalėjo naudotis okupuotoje Lietuvoje likusiais archyviniais dokumentais, tad natūralu, jog išsiveldavo ir netikslumų bei klaidų.

Pirmasis sovietinėje Lietuvoje, nenukrypdamas nuo ideologinių kanonų apie Sovietų Sąjungos „palankią ir draugišką poziciją“ lietuvių tautai, kuria pasinaudojo „Lietuvos buržuazija, stiprindama savo klasinį viešpatavimą ir skleisdama „nacionalistines idėjas“, apie Klaipėdos krašto užėmimą, Ypatingąją rinktinę ir Lietuvos vyriausybės dalyvavimą, rašė Robertas Žiugžda⁸. Nepaisant to, jog R. Žiugžda atskleidė sukilimo organizavimo aplinkybes ir Lietuvos karinių pajėgų vaidmenį, kai kurie istorikai, remdamiesi Rudolfo Valsonoko darbu, išleistu 1932 m.⁹, tebesilaikė romantizuotos sukilimo aiškinimo versijos, stengdamiesi išskirti „savanorių iš Mažosios Lietuvos“ vaidmenį ir taip formuodami versiją, kad Klaipėdą „atsiėmė“ patys gyventojai, realizuodami Woodrowo Wilsono (Woodrow Wilson) 14 punktų principus, paremtus tautų apsisprendimo teise¹⁰. 1993 m. Klaipėdos universitete buvo organizuota mokslinė konferencija, skirta 1923 m. Klaipėdos sukilimui, kurioje Zenonas Butkus, Vytautas Žalys, Alfonsas Eidintas, Vygantas Vareikis, Alfredas Erichas Sennas (Alfred Erich Senn) atskleidė šio žygio organizavimo aplinkybės ir padarė išvadą, jog Klaipėdos krašto gyventojų sukilimo nebuvo, o kraštas buvo prijungtas prie Lietuvos didlietuvių pastangomis. Krašto gyventojai nespriešino, o dalis jų ir pritarė Lietuvos bei Klaipėdos krašto susijungimui¹¹. Tačiau klausimas, kokį vaidmenį sukilime vaidino savanoriai, liko neatsakytas.

Klaipėdos krašto sukilimo parengimas

Pasibaigus Pirmajam pasauliniam karui Prancūzijos siekis sukurti buferines zonas apie Vokietiją, Rytuose ieškoti sąjungininkų, kuriuos vienytų vokiečių revanšizmo baimė ir siekis susilpninti „amžiną priešą“, atskiriant nuo jo teritorijas, kuriose gyveno kitos etninės grupės, nulėmė Paryžiaus taikos konferencijos teritorinius sprendimus. 1919 m. birželio 28 d. Versalio sutartimi Klaipėdos kraštas buvo atskirtas nuo Vokietijos ir laikinai perduotas Antantės žinion. Prancūzija, siekdama Lenkijos ir Lietuvos suartėjimo, pripažino lietuvių teises į Klaipėdos uostą, ateityje matydama šį kraštą Lietuvos ir Lenkijos valstybės sudėtyje. Nors Versalio sutartis atidėjo Klaipėdos priskyrimą Lietuvai, o lietuvių delegacija buvo nusivylusi šiuo sprendimu, galime konstatuoti, jog nutarimas dėl Klaipėdos krašto buvo palankus Lietuvai. Sudėtingą klausimą, kaip reikėtų realizuoti politinį ir teisinį krašto inkorporavimą į Lietuvos sudėtį, turėjo spęsti Lietuvos politikai.

1920 m. vasario 14 d. Klaipėdos geležinkelio stotyje išsilaipino nedidelė prancūzų įgula (21-asis Alpių šaulių pėstininkų batalionas), vadovaujama Antantės komisaro generolo Dominique'o Odry (Dominique Odry). Vasario 17 d. generolas Odry Klaipėdos kraštui administruoti bei valdyti paskyrė Darbo tautos (*Arbeitsausschuss*) prezidiumą ir pavadino jį Klaipėdos krašto direktorija. Generolui D. Odry, o nuo 1921 m. vyr. komisarui Jeanui Gabrieliui Petisné (Jean Gabriel Petisné) vis sunkiau sekėsi valdyti kraštą dėl lietuvių ir vokiečių nepasitenkinimo esama padėtimi, infliacijos ir kontrabandos plitimo. Vietinių gyventojų interesams atstovavo Vokiečių-lietuvių tē-

⁷ ŽIEDAS, A. Pluoštas kovotojų prisiminimų iš Klaipėdos krašto sukilimo. *Karys*, 1969, Nr. 1, p. 12–19; TAPULIONIS, J. Klaipėdos krašto atvadavimo „istorijos“. *Karys*, 1973, Nr. 5, p. 145–194; AUDRONIS, A. J. Kas paruošė ir vykdė 1923 m. sausio 15 d. Klaipėdos krašto sukilimą? *Karys*, 1979, Nr. 2, p. 45–51. ŽIEDAS, A. Klaipėdos krašto sukilimo istorija ir mitai. *Karys*, 1974, Nr. 1, p. 12–15.

⁸ ŽIUGŽDA, R. Op. cit., p. 126–134.

⁹ VALSONOKAS, R. *Klaipėdos problema*. Klaipėda, 1932, p. 88–112.

¹⁰ ŽOSTAUTAITĖ, P. *Klaipėdos kraštas 1923–1939*. Vilnius, 1992, p. 25–30.

¹¹ *1923 metų sausio įvykiai Klaipėdoje* (Acta Historica Universitatis Klaipedensis, t. IV). Klaipėda, 1995.

viškės sąjunga (*Der Deutsch-Litauischer Heimatbund*), kurios satelitinis darinys „Klaipėdos krašto laisvosios valstybės talkininkai“ (*Arbeitsgemeinschaft für den Freistaat Memelland*) 1921 m. gruodį surengė parašų rinkimą Klaipėdos krašte. Vokiečių istoriko Ernsto Pliego (Ernst Plieg) teigimu, 54 329 gyventojai iš 71 856, t. y. 75,6%, turėjusių balsavimo teisę, pasisakė už laisvąją valstybę¹², tuo parodydami, kokiomis nelengvomis sąlygomis krašte teks veikti lietuviams.

Nuo 1922 m. pradžios Lietuvos politikai pradėjo galvoti apie Klaipėdos užėmimą ginkluotu būdu. 1922 m. vasario 13 d. Lietuvos atstovas prie Antantės valstybių Klaipėdoje Jonas Žilius rašte Užsienio reikalų ministerijai paragino užimti Klaipėdą jėga¹³. J. Žilius bene pirmas iškėlė idėją, jog organizuojant prijungimą reikėtų pasitelkti Lietuvos šaulių sąjungą. Į Klaipėdos kraštą pasiūsti žvalgai teikė informaciją apie vietinių gyventojų nuotaikas. 1922 m. rudenį būsimasis Ypatingosios rinktinės vadas Jonas Polovinskas apsilankė Klaipėdos krašte ir konstatavo, jog galimybės nuversti prancūzų kontroliuojamą direktoriją vietinių lietuvių pastangomis, net suteikus jiems pagalbą ginklais, yra menkos. Klaipėdos krašto prijungimas turėjo būti realizuotas Lietuvos valstybės pastangomis, įtraukus į jo organizavimą ištikimus šiai idėjai Klaipėdos krašto mažlietuvių veikėjus, susibūrusius į Prūsų lietuvių tautos tarybą.

1922 m. pagrindinis Lietuvos politikų dėmesys buvo nukreiptas į Vilniaus klausimo sprendimą, tačiau vis labiau aiškėjant, jog Vilniaus atsiėmimo galimybės dėl nepalankios tautinės padėties šiame krašte ir dėl tarptautinių Lietuvos pozicijų silpnumo yra labai miglotos, Lietuvos politikų dėmesys pamažu kryo į Klaipėdą. Kita vertus, 1922 m. Lenkija dėl teritorinių ginčų Silezijoje, santykių su Sovietų Rusija ir vidinių problemų (blogėjanti ekonominė padėtis, įtempti seimo rinkimai, prezidento Gabrielio Narutowicziaus nužudymas) mažiau dėmesio skyrė Klaipėdos klausimui, o lietuviai po Vilniaus krašto inkorporavimo į Lenkijos sudėtį nebegalėjo ramiai stebėti Lenkijos pozicijų stiprėjimo. 1922 m. antroje pusėje buvo pradėtos konsultacijos su Sovietų Rusija ir Vokietija dėl Lietuvos pozicijų sustiprinimo Klaipėdos krašte.

1922 m. rugsėjo 28 d. Lietuvos ministrų kabineto slaptame posėdyje buvo nutarta užimti Klaipėdą jėga. Anot E. Galvanausko¹⁴, šiame ministrų kabineto posėdyje nutarta „suorganizuoti vadinamą Klaipėdos krašto lietuvininkų sukilimą prieš vokišką direktoriją ir jos ramstį Petisnė, užimti Klaipėdos kraštą ir ginčo objektą paimti į Lietuvos vyriausybės rankas“. Ministrų kabinetas, pritaręs tokiam siūlymui, pavedė E. Galvanauskui rengti krašto užėmimą. Lietuvos generalinis štabas turėjo parengti konkretų sukilimo planą ir surasti karinį sukilimo vadą. Vėliau krašto apsaugos ministras iš šio postą pasiūlė karo valdininką J. Polovinską. Tad visi sukilimo rengimo reikalai koncentravosi ministro pirmininko E. Galvanausko rankose. Atsakomybė, jeigu žygis nepavyktų, taip pat būtų tekusi jam, nes nesėkmės atveju nebuvo galima užtraukti pavojaus Lietuvos Respublikos institucijoms (seimui ir prezidentui) ir sukomplicuoti Lietuvos tarptautinės padėties.

Sukilimo naudai apsispręsti padėjo Lietuvos pripažinimas *de jure* ir preliminarus Ambasadorių konferencijos sprendimas Klaipėdos kraštą paversti laisvąją valstybe. 1922 m. gruodžio 18 d. Kaune buvo gauta žinia, kad Klaipėdos krašto likimą Paryžiuje Ambasadorių konferencijos paskirta Jules Laroche vadovauta komisija galutinai išspręs 1923 m. sausio 10 d.¹⁵ E. Galvanauskas nutarė pradėti intensyvų pasirengimą. Tą pačią dieną buvo paskelbta, kad Klaipėdoje susikūrė Vyriausias

¹² PLIEG, E. A. *Das Memelland 1920-1939. Deutsche Autonomiebestrebungen im litauischen Gesamtstaat.* Würzburg, 1962, S. 17.

¹³ ŽIUGŽDA, R. Op. cit., p. 101.

¹⁴ GALVANAUSKAS, E. Kova dėl Klaipėdos. *Draugas*, 1961 01 21, Nr. 17.

¹⁵ ŽIUGŽDA, R. Op. cit., p. 127.

Mažosios Lietuvos gelbėjimo komitetas (VMLGK), kurio pirmininku tapo Martynas Jankus. VMLGK nariais tapo Jurgis Streckys, Jurgis Lėbartas, Jonas Vanagaitis, Vilius Šaulinskis ir Jurgis Brūvelaitis. Komitetas vokiečių kalba išleido atsišaukimą į Klaipėdos krašto piliečius, pasirašytą J. Lėbaro, kuriame protestavo prieš „Klaipėdos krašto pavertimą Lenkijos kolonija“, pasisakė prieš laisvą valstybę ir siūlė rinktis orientaciją į Lietuvą. Sausio mėnesį suintensyvėjo diplomatiniai kontaktai su Sovietų Rusija ir Vokietija, nuo kurių pozicijos nemaža dalimi priklausė Lietuvos žygio sėkmė.

Šaulių sąjungos vaidmuo

Į sukilimo rengimo operaciją buvo įtrauktas ir Lietuvos šaulių sąjungos pirmininkas (1922–1924) Vincas Krėvė, kuris vėliau nuopelnus dėl vokiečių nesikišimo į Klaipėdos reikalus priskyrė Lietuvos šaulių sąjungai. Tačiau, kaip matyti iš V. Krėvės atsiminimų, jis nieko nežinojo nei apie Ernesto Galvanausko pokalbius su vokiečių ir sovietų diplomatais, nei apie Ypatingosios paskirties rinktinės formavimą, nei apie generalinio štabo funkcijas operacijos metu, nes nepriklausė asmenims, kurie gautų ypač slaptus dokumentus. Tačiau Lietuvos šaulių sąjunga nebuvo pasyvi sukilimo dalyvė.

Atsiminimuose V. Krėvė rašė, jog aktyvus mažlietuvių politikas Erdmonas Simonaitis 1922 m. gruodį šaulių vadovų pasitarime pasiūlė organizuoti sukilimą „savais Didžiosios Lietuvos žmonėmis, suprantama, viską atliekant klaipėdiečių vardu“¹⁶. Šaulių sąjunga turėjo suorganizuoti ir reprezentacinį sukilimo komitetą iš patikimų Klaipėdos krašto lietuvių. E. Simonaičio pozicija, sulaukusi Šaulių sąjungos vadovybės pritarimo, sutapo su E. Galvanausko pozicija, pareikšta Šaulių sąjungos vadovams po pasitarimo Šaulių sąjungos būstinėje. E. Simonaitis teigė, jog sukilimą, prisidengusi klaipėdiečių vardu, savo pajėgomis turi imtis organizuoti Šaulių sąjunga¹⁷.

Nors V. Krėvės atsiminimuose galima rasti tam tikrų netikslumų, tačiau pasitarimas Šaulių sąjungos būstinėje Kaune tikrai buvo. 1923 m. lapkričio 15 d., praėjus aštuoniems mėnesiams po Klaipėdos operacijos, Šaulių sąjungos centro valdybos pirmininkas V. Krėvė visuotiniame Šaulių sąjungos būrių atstovų suvažiavime kalbėjo: „Grįžęs iš Paryžiaus konferencijos Simonaitis darė pranešimą, nurodydamas, kad Klaipėdos klausimas pralaimėtas: bus sudarytas „freištadtas“ 10 metų. Taigi Klaipėda mums atrodė kaip žūstanti. Tada sumanėme užimti patys, nieko nepralošę, galėjome išlošti. Čia, žinoma, reikėjo gauti iš klaipėdiečių pritarimą. Jų dalis mums pritarė, kiti – šnairavo“¹⁸.

Susitikime su Šaulių sąjungos vadovais E. Galvanauskas, anot V. Krėvės, išdėstė Ministrų Tarybos poziciją: „1. Ministerių Taryba nėra vieno nusistatymo dėl Klaipėdos krašto išvadavimo sukilimo keliu, todėl už šios rūšies įvykius nesiima atsakomybės ir palieka visą reikalą Šaulių sąjungos iniciatyvai. 2. Jei įvykiai iššauktų politinius nesusipratimus, Lietuvos valstybei pavojingus, iniciatoriai ir tariamo sukilimo vykdytojai gali būti suimti ir patraukti teismo atsakomybėn, kaip nusi Kaltę sauvališku ir drumstę Klaipėdos krašto ramybę. 3. Kadangi Šaulių sąjungos Tarybos narių skaičiuje yra atsakingi žmonės, Seimo nariai, tai Šaulių sąjungos vadovybės sumanymas turi būti vykdomas be Tarybos žinios, kad, politinėms komplikacijoms iškilus, įtarimai ir atsakomybė už žygį, ypač jeigu jis nepavyktų, nekristų ant Seimo. 4. Vyriausybė kol kas negali Šaulių sąjungai

¹⁶ KRĖVĖ, V. Op. cit., p. 97.

¹⁷ Ibid.

¹⁸ Visuotinio būrių atstovų suvažiavimo protokolai. *Lietuvos centrinis valstybės archyvas* (toliau – LCVA), f. 561, ap. 2, b. 391, l. 161.

suteikti paramos nei ginklais, nei lėšomis, [nei] išlaidas sumanymo padengti, – vis to atsargumo dėlei.“¹⁹ Žinant tolesnę Lietuvos vyriausybės ir kariuomenės veiklą, reikia konstatuoti, jog E. Galvanauskas nuslėpė dalį informacijos nuo šaulių vadovybės, siekdamas, kad kuo mažiau asmenų žinotų apie operacijos eigą ir jos rengėjus.

V. Krėvė rašė, kad jis, Šaulių sąjungos vadas Pranas Klimaitis ir kapitonas A. Džiūvė aplankė Berlyną ir, tarpininkaujant ukrainiečiams, buvo priimti Vokietijos sausumos kariuomenės (*Reichswehr*) vado generolo Hanso von Seeckto (Hans von Seeckt), kuris pritarė jų planui užimti Klaipėdą ir tokiu būdu atsispirti lenkų spaudimui.

1922 m. gruodį E. Galvanauskas iš J. Polovinsko, kuris 1922 m. lapkritį rinko žinias Klaipėdos krašte, gavo dar vieną patvirtinimą apie gyventojų nuotaikas. J. Polovinskas dar kartą patvirtino, jog vietos lietuviai sukilimo nerengs, prancūzų įgula Klaipėdoje priešinsis, o sukilėliai, „apsiginklavę vokiškais šautuvais“, turi ateiti iš Lietuvos²⁰.

1922 m. gruodžio 18 d. Šaulių sąjungos atstovas Klaipėdos kraštui A. Marcinkevičius-Mantautas Šaulių sąjungos vadui P. Klimaičiui parašė laišką apie padėtį Klaipėdos krašte, kuriame teigė, jog „po pokalbio su J. Brūvelaičiu tapo aišku, kad vieni klaipėdiečiai mažai ką galėtų padaryti, bet ir be jų apsieiti jokių būdu negalima“²¹. Negausia mažlietuvių parama buvo galima pasinaudoti organizuojant susirinkimus, kuriuose būtų pasisakoma už Lietuvą ir platinant atsišaukimus. Kita vertus, A. Marcinkevičiaus nuomone, padėtis Lietuvos siekių įgyvendinimui nebuvo palanki: nors palaikymo mitingus organizuoti Šilutėje pavykdavo, bet tokio mitingo organizavimas Klaipėdoje buvo neįmanomas. Formalaus revoliucinio organo – Vyriausiojo Mažosios Lietuvos gelbėjimo komiteto – nariai, pakvietę į pagalbą „brolius šaulius“, išvyko į Šilutę, nes Klaipėdoje buvo nesaugu.

Šaulių ir partizanų, kurie priklausė Šaulių sąjungos pavaldumui, būriai, turėję dalyvauti Klaipėdos operacijoje, buvo pradėti formuoti 1922 m. gruodį. 1922 m. gruodžio 20 d. beveik visi Šaulių sąjungos skyrių vadai atvyko į sąjungos būstinėje Kaune vykusį slaptą pasitarimą²². Nuo 1922 m. gruodžio 30 d. į Kauną grupėmis su paskirtais instruktoriais pradėjo rinktis šauliai, kuriuos komandiriuodavo Šaulių sąjungos skyriai. Iš viso Kaune 1923 m. pradžioje buvo surinkti 700 šaulių iš visų rinktinių ir 18 karo instruktorių²³. Šauliai vėliau buvo siunčiami į Vilkaviškį, Kaišiadoris ir Panevėžį, kur po atrankos turėjo būti paskirti į tuo metu formuotą Ypatingosios paskirties rinktinę²⁴. Gruodžio pabaigoje devynių Šaulių sąjungos skyrių vadai pasiliko Kaune, kad vėliau galėtų tiesiogiai dalyvauti Klaipėdos operacijoje. 1923 m. sausio pirmosiomis dienomis į Kauną atvyko dar penkių skyrių vadai²⁵. 1922 m. gruodžio 30 d. sąjungos centro valdybos nutarimu buvo įsteigtas papildomas etatas – šaulys ypatingiems reikalams prie sąjungos viršininko, kuris turėjo koordinuoti šaulių veiklą Klaipėdos operacijoje²⁶. Juo tapo A. Marcinkevičius-Mantautas, emigracijoje išleidęs vertingus atsiminimus. Šaulių dalyvavimas Klaipėdos sukilime buvo pateikiamas kaip reakcija į

¹⁹ KRĖVĖ, V. Op. cit., p. 99–100.

²⁰ GALVANAUŠKAS, E. Kova dėl Klaipėdos. *Baltija 1989*. Vilnius, 1989, p. 27.

²¹ Klaipėdos vadavimas: A. Marcinkevičiaus raštas, 1922 12 18. *LCVA*, f. 561, ap. 2, b. 4535, l. 125.

²² Gaunamų ir siunčiamų raštų dienynas. *LCVA*, f. 561, ap. 2, b. 228, l. 88.

²³ Klaipėdos vadavimas. *LCVA*, f. 561, ap. 2, b. 4535, l. 62.

²⁴ Klaipėdos vadavimas: Krašto apsaugos ministerijos generalinio štabo viršininko raštas Lietuvos šaulių sąjungos viršininkui, 1922 12 28. *LCVA*, f. 561, ap. 2, b. 4535, l. 121.

²⁵ Šaulių sąjungos skyrių vadai, dalyvavę Klaipėdos krašto atvadavimo kompanijoje. *LCVA*, f. 561, ap. 2, b. 4302, l. 45.

²⁶ *Ibid.*, l. 36.

1923 m. sausio 7 d. Vyriausiojo Mažosios Lietuvos gelbėjimo komiteto atsišaukimą „Broliai Šauliai!“, kuriame buvo prašoma pagalbos, motyvuojant tuo, kad „svetimšaliai pradėjo negirdėtai mus spausti, neleidžia mums laisvai susirinkti, draudžia mums lietuviškus atsišaukimus bei lapelius plauti, pagalios ima drausti net prabilti lietuviškai“²⁷. Svetimšalius, kurie Klaipėdos krašte spaudžia lietuvius, galima suprasti ir kaip vokiečius, ir kaip prancūzus.

Karinė operacija *manu militari*

1923 m. sausio 2–6 d. E. Galvanauskas su J. Polovinsku, Lietuvos atstovu Klaipėdoje J. Žiliumi ir E. Simonaičiu, kuris sėkmės atveju sutiko vadovauti Klaipėdos krašto direktorijai, suderino pasuktines žygio į Klaipėdą detales. Tuo pat metu Kaune buvo suformuota Ypatingosios paskirties rinktinė iš 1079 narių (40 karininkų (11 iš 8-ojo pėstininkų pulko, 10 iš Karo mokyklos, 5 iš Karo milicijos mokyklos, 3 iš 1-ojo kavalerijos pulko, 2 iš Šaulių sąjungos, po 1 iš 5-ojo pėstininkų ir aviacijos pulkų ir 7 iš Generalinio štabo²⁸), 582 kareiviai ir 455 šauliai). Į šį sąrašą nėra įskaičiuoti trys karo valdininkai, rinktinės štabe ėję intendanto, išdininko ir raštvedžio pareigas, ir medicinos personalas – du gydytojai ir šeši sanitarai puskarininkiai. Rinktinei vadovavo ir ryšius su E. Galvanausku palaikė Jonas Polovinskas, tačiau karinius veiksmus krašte koordinavo rinktinės štabas, kuriam vadovavo kapitonas J. Tomkus, kadangi J. Polovinskas, būdamas žvalgybininku, neturėjo patirties vadovauti kariniams daliniams ir nemokėjo skaityti karinių žemėlapių.

Ypatingoji rinktinė buvo suskirstyta į grupes. 1-oji Klaipėdos grupė (405 Karo mokyklos, Karo milicijos mokyklos, 5-ojo pėstininkų pulko kareiviai ir karininkai, 125 Kaišiadoryse suformuoto šaulių būrio kovotojai); 2-oji Pagėgių grupė (193 8-ojo pėstininkų pulko kareiviai ir karininkai, 250 Panevėžyje suformuoto būrio šaulių); 3-ioji Šilutės grupė (23 5-ojo pėstininkų pulko kareiviai ir karininkai, 80 Vilkaviškyje sudaryto būrio šaulių).

1-oji grupė, kuriai vadovavo majoras Jonas Išlinskas-Aukštuolis, turėjo užimti Klaipėdą, 2-oji (vadas kapitonas Mykolas Kalmantavičius-Bajoras) – Pagėgius ir saugoti pasienį su Vokietija, o 3-ioji (vadas majoras Petras Jakštas-Kalvaitis) – užimti Šilutę (Šilutės policija dar prieš lietuvių akciją buvo mobilizuota Klaipėdos miesto gynybai). Rinktinė turėjo 21 kulkosvaidį, lauko ryšio priemones, 4 motociklus ir tris automobilius²⁹. Krašto apsaugos ministras Balys Sližys visus karius, išvykusios vykdyti ypatingosios užduoties, įsakė laikyti esančius atostogose³⁰. J. Polovinsko, vadovavusio Ypatingosios paskirties rinktinei, štabui priklausė vien Lietuvos kariuomenės karininkai, kurių pavardės buvo pakeistos, kad būtų panašesnės į vietos gyventojų. Pats J. Polovinskas tapo J. Budriu, štabo viršininkas, generalinio štabo karininkas J. Tomkus – Oksu, jo padėjėjas kapitonas P. Šarauskas – Juozapaičiu, štabo adjutantas kapitonas Pridotkas – Andreikiu, karininkas, atsakingas už ryšius ir susiekimą kapitonas Kynas – Bleivių, komendantas leitenantas Kalėda – Kunkiu, karininkas, atsakingas už žvalgybą, leitenantas Senkus – Šilpa, intendantas Rūškys – Raukščiū, išdininkas Vodopalas – Kukučiu, o raštvedys Nenorta – Skribu³¹.

²⁷ Atsišaukimas „Broliai Šauliai!“, 1923 01 08. *LCVA*, f. 929, ap. 3, b. 423, l. 4.

²⁸ Aviacijos karininkas Ypatingojoje rinktinėje buvo Steponas Darius, 1933 m. kartu su Stasiu Girėnu žuvęs skrydžio per Atlantą metu.

²⁹ Vienas šarvuotas automobilis paliktas ties Sendvariu 1923 m. sausio 12 d., ir jame rasta kariška milinė leido prefektui G. Petisnė mesti Lietuvos atstovui Klaipėdoje J. Žiliumi kaltinimą apie Lietuvos karių dalyvavimą.

³⁰ Krašto apsaugos ministerijos raštas generaliniam štabui, 1923 01 08. *LCVA*, f. 929, ap. 3, b. 422, l. 34.

³¹ Ypatingojo paskyrimo rinktinei įsakymas Nr. 1, 1923 01 08. *LCVA*, f. 929, ap. 3, b. 422, l. 24.

1923 m. sausio 6 d. pirmieji Ypatingosios paskirties rinktinės būriai dviem ešelonais iš Kauno pajudėjo Klaipėdos pasienio link. Tuo pat metu visiems Lietuvos kariuomenės divizijų vadams buvo įsakyta sustiprinti budrumą, sutelkti didesnius rezervus ir stebėti Lenkijos kariuomenės veiksmus Vilniaus krašte³².

Oficialiai šiais ešelonais vyko „naujokai“ į pasienio punktus. Persirengiama civiliais drabužiais, kuriuos parūpino Šaulių sąjunga, buvo traukinyje, o vagonai su karieviškais drabužiais buvo paliekami Tauragės ir Kretingos stočių komendantų žinioje. 1923 m. sausio 9 d. Ypatingosios paskirties rinktinės 1-oji grupė atvyko prie Bajorų stoties, 2-oji – prie Lauksargių, o kitą dieną įsiveržė į Klaipėdos kraštą. Kad rinktinėi būtų lengviau veikti, 8-ojo pėstininkų pulko 2-asis batalionas buvo atitrauktas nuo Klaipėdos krašto pasienio apsaugos į Kretingą, kur pasiliko iki operacijos pabaigos³³.

Kraštas buvo užimtas be ypatingų komplikacijų, vietos gyventojai laikėsi pasyviai ir kovoje prieš lietuvius nedalyvavo. Šilutė, Giruliai, Turalaukis, Pagėgiai buvo užimti be pasipriešinimo. Rimtesni susirėmimai Ypatingosios rinktinės laukė Klaipėdoje. Tačiau lietuvių jėgos buvo pranašesnės – 21-ajame Alpių šaulių batalione buvo apie 200 karių ir 20–25 kulkosvaidžiai. Mobilizuotoje krašto policijoje buvo apie 150 žmonių, prie kurių, Klaipėdos burmistro pašaukti, prisijungė apie 100 savanorių³⁴. Pagrindinės lietuvių pajėgos puolė Klaipėdą iš šiaurės, nes kareivinėse buvo įsitvirtinusi prancūzų igula, kuri, prasidėjus lietuvių žygiui, iškasė apkasų linijas, o E. Galvanuskas reikalavo kuo mažiau aukų iš prancūzų pusės. Verta pastebėti, jog J. Polovinskas nuolat pabrėždavo, kad jie nekariauja prieš „garbingiausiąją prancūzų kariuomenę“, o sukilo siekdami nuversti direktoriją, įvedusią nepakenčiamą politinį režimą³⁵.

1923 m. sausio 14–15 d. Klaipėdos operacijoje iš lietuvių pusės žuvo aštuoni kariškiai ir keturi šauliai. Vieni jų žuvo prie Sendvario sausio 14 d. naktį (kapitonas Eduardas Noreika, eiliniai Adolfas Viliūnas, Povilas Trinkūnas, Jonas Simonavičius, šauliai Jonas Pleštys ir Algirdas Jesaitis), kiti (leitenantas Viktoras Burokevičius, eilinis Jonas Petkus ir šaulys Flioras Lukšys) buvo nukauti užimant miestą ir prefektūrą sausio 15 d. Šaulys Antanas Ubavičius žuvo naktį iš sausio 15 į 16 d. prie Girulių geležinkelio stoties³⁶. Kitą dieną po sėkmingo žygio generalinis štabas įsakė visus sužeistus Lietuvos piliečius išgabenti į Lietuvą, nukautuosius palaidoti Klaipėdoje (vėliau žuvusieji vis dėlto buvo išvežti į Kėdainius), išvesti iš krašto reguliariosios kariuomenės dalis ir pradėti organizuoti kariuomenę iš vietinių gyventojų³⁷. Iš viso Klaipėdos operacijoje sausio–vasario mėnesiais dalyvavo 621 Lietuvos kareivis, 41 karininkas, 887 šauliai (kartu su partizanais, kurie veikė pasienio teritorijoje ir struktūriškai buvo pavaldūs LŠS) ir 243 savanoriai iš Didžiosios Lietuvos. Lietuvos kariai iš Ypatingosios paskirties rinktinės buvo išgabenti po sėkmingo žygio, tačiau šauliai ir savanoriai Klaipėdos krašto armijoje veikė iki jos likvidavimo vasario pabaigoje.

³² Generalinio štabo viršininko įsakymas, 1923 01 05. *LCVA*, f. 929, ap. 3, b. 425, l. 1.

³³ Generalinio štabo nurodymai dėl sienų apsaugos sustiprinimo Klaipėdos krašto pasienyje. *LCVA*, f. 929, ap. 3, b. 423, l. 169.

³⁴ Klaipėdos krašto savanorių armijos žvalgybos skyriaus santrauka, 1923 01 08–15. *LCVA*, f. 929, ap. 2, b. 929, l. 74.

³⁵ J. Budrio telefonograma generaliniam štabui, 1923 01 12. *LCVA*, f. 929, ap. 3, b. 423, l. 16.

³⁶ Klaipėdos operacijoje nukautųjų sąrašas. *LCVA*, f. 561, ap. 2, b. 418, l. 17.

³⁷ Generalinio štabo telefonograma 2 pėstininkų pulko vadui, 1923 01 16. *LCVA*, f. 929, ap. 3, b. 422, l. 149–151.

Savanoriai

Karių, šaulių ir partizanų sąrašai, esantys Lietuvos centriniame valstybės archyve, liudija neginčytiną jų priklausomybę vienai ar kitai struktūrai. Tačiau kas buvo tie savanoriai, kurie dalyvavo įvykiuose Klaipėdos krašte? Ar jie dalyvavo karinėje operacijoje, ar įžengė į kraštą jau po sausio 15 dienos? Ar tai buvo vietos gyventojai, ar Didžiojoje Lietuvoje suburti asmenys? Kartais teigiama, jog vietiniai gyventojai Ypatingosios paskirties rinktinės sudėtyje jau 1923 m. sausio 9 d. pradėjo karinį žygį Klaipėdos krašte. Taigi išeitų, jog vietiniai gyventojai nuo pat pradžios dalyvavo karinėje operacijoje. Nagrinėdamas šią problemą, V. Žalys nerado galutinio atsakymo, tačiau iškėlė svarbų klausimą – kada mažlietuviai prisijungė prie sukilėlių? Jis rašė, jog „klaipėdiškių, dalyvavusių akcijoje, skaičius – apie 300, pagalbininkų iš Lietuvos – apie 1050 (40 karininkų, 584 kareiviai, 455 šauliai). Taigi kas trečias „sukilėlis“ buvo vietinis. Vis dėlto šie duomenys tik iš dalies atspindi realų klaipėdiškių, įsijungusių į „sukilėlių“ gretas, skaičių, kadangi fiksuodami bendrą skaičių jie nepatikslina, kada prisijungta – prieš ar po sausio 15 d.? Kol kas atsakyti į pastarąjį klausimą nebūtų lengva, nors yra pagrindo manyti, kad nemaža dalis iš minėtų 300 „sukilėliais“ tapo būtent po sausio 15 d. ir jų motyvai buvo toli gražu ne patriotiniai“³⁸. Archyvinių dokumentų analizė leidžia konstatuoti, jog į J. Budrio suorganizuotą Klaipėdos krašto armiją vietos gyventojai pradėjo stoti jau po sėkmingo sukilimo. Ypatingosios paskirties rinktinėje, kuri užėmė Klaipėdą, nei vietinių, nei atvykusių savanorių nebuvo. Tačiau savo vaidmenį savanoriai atliko.

Lietuvos centrinio valstybės archyvo Šaulių sąjungos fonde esantys šaulių partizanų ir piliečių sąrašai rodo, jog 243 savanoriai, suburti po Šaulių sąjungos priedanga prie Klaipėdos krašto ir vėliau tapę J. Budrio Klaipėdos krašto armijos nariais, buvo kilę iš Didžiosios Lietuvos. 64 savanoriai gyveno Kaune, 39 – Vilkaviškio apskrityje, 35 – Kėdainių apskrityje, 22 – Kretingos apskrityje, 18 – Panevėžio apskrityje, 15 – Trakų, 14 – Telšių, 11 – Šiaulių apskrityje, 10 – Mažeikių, 7 – Raseinių, 4 – Utenos, po 2 – Šakių ir Biržų-Pasvalio apskrityse³⁹.

Socialinės sudėties požiūriu daugiausia savanorių sudarė darbininkai (63), tarnautojai (45), moksleiviai (41, iš kurių net 23 buvo Dotnuvos žemės ūkio mokyklos mokiniai), valdininkai (36) ir ūkininkai bei jų vaikai („ūkininkaičiai“) (38). Kitų profesijų savanoriai buvo studentai (6), pirkliai (2), batsiuviai (2), mokytojai (2), po vieną – muzikantą, mechaniką, karo valdininką, milicininką, techniką, stalių, žurnalistą ir parduotuvės savininką. Jauniausiam savanoriui darbininkui Kaziu Mamikui iš Mosėdžio buvo 16 metų, o vyriausiam – staliui Zenonui Vosyliui iš Salantų valsčiaus – sukako 35 metai (žr. priedą – Lietuvos šaulių sąjungos vadų, etatinių tarnautojų, šaulių, partizanų ir savanorių, dalyvavusių Klaipėdos sukilime, sąrašą⁴⁰).

Klaipėdos krašto armija

Nepavykus surasti Klaipėdos krašto armijos narių sąrašų, negalima pasakyti, koks tikslus vietinių krašto gyventojų skaičius buvo įstojęs į armiją, kurią sausio 16 d. pradėjo formuoti J. Budrys. Klaipėdos krašto armija, kurią vasario mėnesį jau sudarė apie 1500 narių⁴¹, buvo margas darinys –

³⁸ ŽALYS, V. Klaipėdos prijungimas prie Lietuvos 1923 m. ir vietos lietuviai. In *1923 metų sausio įvykiai Klaipėdoje* (Acta Historica Universitatis Klaipedensis, t. IV). Klaipėda, 1995, p. 45.

³⁹ Šaulių, partizanų ir savanorių sąrašai: Šaulių sąjungos įsakymas Nr. 8. *LCVA*, f. 561, ap. 2, b. 4302, l. 70–76.

⁴⁰ Lietuvos šaulių sąjungos įsakymas Nr. 8, 1923 rugsėjo 21 d. *LCVA*, f. 561, ap. 2, b. 4302, l. 45–76.

⁴¹ VAREIKIS, V. Klaipėdos krašto užėmimas..., p. 38.

ją sudarė šauliai, Lietuvos savanoriai ir vietiniai Klaipėdos krašto gyventojai. Ne visi šauliai, vėliau įtraukti į sąrašus, dalyvavo karinėje Klaipėdos krašto užėmimo operacijoje sausio 10–15 dienomis. Tiesiogiai operacijoje dalyvavusios šaulių grupės 1923 m. sausio pabaigoje buvo išgabentos generaliniam štabui įsakius⁴². Po karinės operacijos prasidėjo intensyvios derybos tarp Ypatingosios Ambasadorių konferencijos komisijos Klaipėdai atstovų ir Lietuvos pusės, kurią papildė Lietuvos vyriausybės įgaliotinis Klaipėdai Antanas Smetona. Klaipėdos krašto armija turėjo būti ne tik naujosios valdžios (VMLGK) atrama, bet ir atlikti viešosios tvarkos palaikymo, o kai kada ir policijos funkcijas. A. Smetonai derybose su Ypatingosios Ambasadorių konferencijos komisijos Klaipėdai nariais susidarė išpūdis, jog didžiausiu argumentu šiose derybose būtų „stiprinti ir dauginti savanorius. Tik su tokiu argumentu komisija tesiskaitys manydama, kad už mūsų pečių stovi Rusija“⁴³.

Ambasadorių konferencijos siūsta komisija pareikalavo išvesti ginkluotąsias pajėgas iš Klaipėdos krašto ir atkurti buvusią tvarką. Vasario pradžioje, vykstant deryboms dėl direktorijos sudarymo, komisija spaudė sumažinti Klaipėdos krašto armijos skaičių. J. Budrys prašė generalinį štabą atsiųsti daugiau žmonių pakeisti „sukilėlius“. Į tai generalinio štabo viršininkas Gricius atsakė, jog neturi atliekamų pajėgų (ypatingo dėmesio reikalavo padėtis Vilniaus krašto pasienyje), bet pasiūlė fiktyviai išvedus šaulius ir savanorius iš Lietuvos juos slapta sugrąžinti atgal – „kombinuoti sudarant dvejus duris – per vienas išeinat, per kitas įeinat“⁴⁴. Taip pat paaiškėjo, jog Vyriausiasis Mažosios Lietuvos gelbėjimo komitetas yra neveiksnius organas. A. Smetona pokalbyje su E. Galvanausku skundėsi, kad „labai blogai, kad į Gelbėjimo komitetą prilenda visokių patarėjų iš Didžiosios Lietuvos ir visokių korespondentų. Posėdžiai virsta mažu kermošiumi. Turėdamas tatau aki-vaizdoje aš laikau atsargesniu daiktu tenai nesilankyti, nors buvau ir kviečiamas“⁴⁵.

Vietinių krašto gyventojų stojimo į Klaipėdos krašto armiją dinamika buvo tokia – 1923 m. sausio 19 d. savanorių buvo 160, sausio 22 d. jų padidėjo iki 227, o sausio 24 d. – iki 317, iš kurių 40 buvo pašalinti kaip neištikimi⁴⁶. Sausio 20 d. J. Budrys pranešė, jog yra įvesta bendra uniforma (kuri turėjo sudaryti geresnį išpūdį vietos gyventojams): 1000 komplektų (arba bent pusė šio skaičiaus) uniformų, žieminių kepurų, kelnų, batų, diržų, durtuvų iki sausio 22 d. nakties, kad taip pasirengus būtų galima sutikti Nepaprastosios Ambasadorių konferencijos komisijos Klaipėdai narius⁴⁷. Sausio 28 d. karo atašė prie Lietuvos vyriausybės ypatingojo atstovo Klaipėdai majoras B. Jakutis pranešė, jog uniformuoti savanoriai daro geresnį išpūdį, bet „visgi yra menkučių vyrų; nesusipratimų tuo tarpu savo elgimosi nesudarė <...> daug, žinoma, yra trūkumų, svarbiausias – tai mažai karininkų. Mano nuomone, reikėtų pritraukti daugiau inteligentiškų karininkų, o kareivių tai daugiau stipresnių ir disciplinuotų“⁴⁸.

⁴² J. Budrio telefonograma generalinio štabo viršininkui, 1923 01 23. *LCVA*, f. 929, ap. 3, b. 422, l. 507.

⁴³ Pasikalbėjimas Juzo aparatu tarp E. Galvanausko, A. Smetonos, A. Merkio ir P. Klimo, 1923 01 28. *Vy-ganto Vareikio asmeninis archyvas*. Telefonogramos su pasikalbėjimais tarp E. Galvanausko, J. Griciaus, B. Jakučio, A. Smetonos, A. Merkio, P. Klimo ir J. Budrio yra saugomos *LCVA*, f. 383, ap. 7, b. 427, 428, 429. Autorius šių dokumentų kopijas gavo iš ilgamečio „Kario“ redaktoriaus B. Raugo, kuris savo ruožtu jas buvo gavęs iš buvusio Lietuvos generalinio konsulo Niujorke (1936–1964 m.) J. Budrio-Polovinsko.

⁴⁴ A. Smetonos ir B. Jakučio telefonograma generalinio štabo viršininkui, 1923 02 08. *Vy-ganto Vareikio asmeninis archyvas*.

⁴⁵ Pasikalbėjimas Juzo aparatu tarp E. Galvanausko, A. Smetonos, A. Balučio ir A. Merkio, 1923 02 07. *Vy-ganto Vareikio asmeninis archyvas*.

⁴⁶ Šneideraičio raportai generalinio štabo viršininkui, 1923 01 19–24. *LCVA*, f. 929, ap. 3, b. 422, l. 212, 235, 246–247.

⁴⁷ GENIENĖ, Z.; ŽUKAS, J. *Kova dėl Klaipėdos. 1923-iejai*. Katalogas. Klaipėda, 2003, p. 127.

⁴⁸ B. Jakučio raportas generalinio štabo viršininkui, 1923 01 28. *LCVA*, f. 929, ap. 3, b. 422, l. 263.

Verta pažymėti, jog vietiniai gyventojai į J. Polovinsko armiją stojo ne tiek dėl patriotizmo, kiek vedami pragmatinių motyvų. Jiems buvo garantuota tarnyba 6 mėnesiams ir alga – po 2 litus per dieną be maitinimo arba 80 centų su maitinimu. Ekonominės krizės sąlygomis krašte tai buvo pastovus uždarbis, tad dažnai į savanorius užsirašydavo bedarbiai. Kaip nurodė Krašto apsaugos ministerijos įgaliotinis Klaipėdoje ir savanorių verbavimo skyriaus viršininkas majoras Pranas Kaunas (slapyvardis P. Šneideraitis), „daugiausia savanoriai stoja pelno ieškodami. Patriotizmo beveik jokio, išskyrus keletą, kurie dirba atsakingą darbą“⁴⁹. Sausio pabaigoje vietinių savanorių skaičius padidėjo iki 340 žmonių, kadangi jiems buvo pažadėtos panašios lengvatos, kokios buvo žadamos nepriklausomybės kovų savanoriams. Klaipėdos savanorių pulke iš 8 kuopų iki 1923 m. sausio 25 d. tik viena buvo sudaryta iš vietinių gyventojų, o vėliau buvo suformuota dar viena.

Klaipėdos krašto armija ginklais, drabužiais, amunicija buvo aprūpinama iš Lietuvos. Rotacija vyko nuolat – šaulių ir savanorių pamainos, suformuotos Tauragėje ir Kretingoje, slapta naktimis pereidavo Klaipėdos krašto sieną, įsiliedamos į J. Budrio armijos gretas. Po dviejų trijų savaitių pamainos būdavo keičiamos tokiu pat būdu. Pasienio šauliai iš Žemaitijos padarė blogą išpūdį 2-ojo pėstininkų pulko vadui P. Kubiliūnui, kuris vadino juos „kontrabandininkais“ ir prašė atsiųsti tik patikimus „aukštaičius“⁵⁰. Kadangi šaulių rotacija iš Lietuvos turėjo būti vykdoma slapta, visas susirašinėjimas vyko tik per generalinį štabą. Kartą apsirikę J. Vanagaitis ir A. Marcinkevičius nusiuntė telegramą į Užsienio reikalų ministeriją Šaulių sąjungos prašydami atsiųsti daugiau šaulių, tuo sukeldami ministerijos nepasitenkinimą dėl informacijos nutekėjimo.

1923 m. vasario 17 d. Ambasadorių konferencija paskelbė sprendimą dėl Klaipėdos perdavimo Lietuvos suverenitetui. Po trijų dienų prancūzų karinė įgula ir civiliai išėdo į karo laivą Klaipėdos uoste ir paliko miestą. 1923 m. vasario 26 d. Klaipėdos krašto armija buvo likviduota, o jos rikiuotės dalys perėjo atvykusio 7-ojo Žemaičių kunigaikščio Butegidžio pulko vado žinion.

Literatūra

- 1923 metų sausio įvykiai Klaipėdoje (Acta Historica Universitatis Klaipedensis, t. IV). Klaipėda, 1995.
 CHANDAVOINE, Isabelle. *Prancūzmetis Klaipėdos krašte ir kas po to (1920–1939)*. Vilnius, 2003.
 GENIENĖ, Zita; ŽUKAS, Julius. *Kova dėl Klaipėdos. 1923-ieji*. Katalogas. Klaipėda, 2003.
Klaipėdos kraštas 1920–1924 m. archyvuose dokumentuose (Acta Historica Universitatis Klaipedensis, t. IX). Sud. S. POCYTĖ. Klaipėda, 2003.
 REZMER, Waldemar. Powstanie w Kłajpedzie w 1923 r. w świetle materiałów Oddziału II Sztabu Generalnego Wojska Polskiego. In *Baltijos regiono istorija ir kultūra: Lietuva ir Lenkija. Karinė istorija, archeologija, etnologija* (Acta Historica Universitatis Klaipedensis, t. XV). Sud. R. SLIUŽINSKAS. Klaipėda, 2007, p. 41–54.
 PLIEG, Ernst Albrecht. *Das Memelland 1920-1939. Deutsche Autonomiebestrebungen im litauischen Gesamtstaat*. Würzburg, 1962.
 SCHMITT, Carl. *Political Theology: Four Chapters on the Concept of Sovereignty*. Cambridge (Mass.), 1985.
 VALSONOKAS, Rudolfas. *Klaipėdos problema*. Klaipėda, 1932.
 VAREIKIS, Vygantas. *Klaipėda XX amžiuje*. Klaipėda, 1993.
 VAREIKIS, Vygantas. Klaipėdos krašto užėmimas. In *1923 metų sausio įvykiai Klaipėdoje* (Acta Historica Universitatis Klaipedensis, t. IV). Klaipėda, 1995, p. 35–40.
 ŽALYS, Vytautas. Klaipėdos prijungimas prie Lietuvos 1923 m. ir vietos lietuviai. In *1923 metų sausio įvykiai Klaipėdoje* (Acta Historica Universitatis Klaipedensis, t. IV). Klaipėda, 1995, p. 41–50.
 ŽIUGŽDA, Robertas. *Po diplomatijos skraiste. Klaipėdos kraštas imperialistinių valstybių planuose 1919–1924 metais*. Vilnius, 1973.
 ŽOSTAUTAITĖ, Petronėlė. *Klaipėdos kraštas 1923–1939*. Vilnius, 1992.

⁴⁹ Šneideraičio raportas generalinio štabo viršininkui, 1923 01 23. *LCVA*, f. 929, ap. 3, b. 422, l. 246–247.

⁵⁰ 2-ojo pėstininkų pulko vado telefonograma generaliniam štabui, 1923 01 23. *LCVA*, f. 929, ap. 3, b. 422, l. 94.

INSURGENTS, RIFLEMEN, VOLUNTEERS**Vyantas Vareikis**

Klaipėda University, Lithuania

S u m m a r y

The question of the Klaipėda Uprising has an important place in Lithuanian historiography. The resolution of the Klaipėda question depended to a large extent on the activist role of the Lithuanian government, which collaborated with Soviet Russia and Germany in this affair. During the uprising, Lithuania acted as a historical contributor for the first time in the 20th century. Poland's increased strength in the Baltic region was not welcomed in Lithuania, where annexation of Klaipėda by force was being considered by in early 1922. The final decision to seize the Klaipėda region by the Lithuanian Army and members of the Riflemen's Union was made during a meeting of the Lithuanian government in September 1922. The leaders of the Lithuanian Riflemen's Union contacted the German authorities and gained their approval for the annexation of the Klaipėda Region by Lithuania. In total, 621 Lithuanian soldiers, 41 officers, 887 riflemen and 243 volunteers from Lithuania took part in the operations in Klaipėda during January-February, 1923. The majority of the local population did not oppose the Lithuanian invasion. Only after the region was seized was a local Regional Army formed, but the majority of this militia was composed of Lithuanian volunteers. The Regional Army was disbanded in February 26, 1923 and some units were incorporated into the regular Lithuanian Army.

slaptoni.

^v
^x
 Saulius Sąjungos Žaakymas
 8 Str.
 Kaunas 1923 m. rugsėjo mėn. 21 dien.
 Bendroji Dalis

1. §
 Lemiau išvardyti Saulius Sąjungos skyrius
 vadus skaityti dalyvauciais Klaipėdos krašto at-
 vadaavimo komisijoje 1923 u. sausio - vasario mėn.
 ten pat nurodomu eilės:

Nr. Eilės	Sąjunga	Pavardė ir Vardas.	kurio sky- riaus vadas	Pareigos		Dienų skaičius	Pastaba
				nuo	iki		
1.	Saulys	Jomosiūnaitis Vytautas	I- mės s. sk. vad	1922. XII. 31	1923. I. 27	27 d.	
2.	Vyr. lit.	Klibas Stoločas	II- "	1923. I. 27	1923. II. 8	12 d.	
3.	Saulys	Grybauskas Juozas	V- "	1923. I. 9	1923. II. 5	27 d.	
4.	atb. kas.	Ničolalaukas Lindas	VI- "	1922. XII. 28	1923. II. 3	36 d.	
5.	Saulys	Wunderkis Feliksas	VII- "	1923. I. 1	1923. II. 3	33 d.	
6.	"	Stasiulis Apolinaras	X- "	1922. XII. 31	1923. II. 5	36 "	
7.	"	Spiekurnas Juozas	XI- "	1922. XII. 26	1923. II. 10	46 "	
8.	"	Morkunas Pranas	XII- "	1923. I. 8	1923. I. 28	20 "	
9.	"	Senys Antanas	XIII- "	1923. I. 12	1923. I. 21	9 "	
10.	"	Statulis Kazys	XIV- "	1922. XII. 31	1923. I. 26	26 "	
11.	"	Vilimovičius Antanas	XV- "	1923. I. 11	1923. I. 24	13 "	
12.	"	Šumakeris Antanas	XVI- "	1922. XII. 31	1923. I. 25	25 "	
13.	"	Juozekmantis Kazys	XVIII- "	1922. XII. 31	1923. II. 6	37 "	
14.	"	Venclouskas Adolfas	XIX- "	1922. XII. 31	1923. II. 1	31 "	

Šulbiui sąrašas Sąjungos etatinių tarnau-
tojų dalyvavusių Klaipėdos krašto atvėdavimo
kompanijoje 1923 met. sausio - vasario mėn.

Nr. eilės	Pavardė ir Vardas	kokios Dalis	Etimamoji vieta bei ei- normoji pareiga	Pastaba
1.	Drabninskas Vladas	II ^{ro} s. skyr.	kuopos vadas	
2.	Ramanauskas Antanas	II ^{ro}	"	
3.	Bonycas Vladas	V ^{to}	būrininkas	
4.	Montvila Jonas	"	raštuvedys	
5.	Imkūnas Pranas	VI ^{to}	būrininkas	
6.	Spakauskas Stasys	"	"	
7.	Jaras Bronius	VII	kuopos vadas	
8.	Demeta Stasys	"	"	
9.	Kirsinas Kazys	"	raštuvedys	
10.	Alkurcius Pranas	XII ^{to}	būrininkas	
11.	Bitinas Karolis	"	"	
12.	Linkorius Kasperas	XIV ^{to}	"	
13.	Šišūnas Viktoras	"	"	
14.	Dammsis Pranas	"	raštuvedys	
15.	Časkauskas Jonas	XV ^{to}	"	
16.	Pietėis Jonas	XVI ^{to}	būrininkas	
17.	Liemins Stasys	XVII	kuopos vadas	
18.	Čarkus Kostas	"	"	
19.	Sileika Pranas	"	"	
20.	Piškauskas Kazys	"	būrininkas	
21.	Ortėsa Šikar	"	"	
22.	Brydonavicius Jonas	"	"	
23.	jaun. pust. Strečiūnas Jonas	"	"	
24.	Klimavicius Jonas	"	"	
25.	vyr. pust. Plekštys Jonas	XIX ^{to}	"	

33

Šelbin sąrašas, sąrašas, dalyvavusių Klaipėdos
 krašto atvadavimo kompanijoje 1923 metų sausio -
 - vasario mėn.

№. vnt.	Pavardė ir Vardas	kurio įmūšis buvo	Ginamoji paraiška.	Pastaba.
1.	Šukys Antanas	216 ^{to}	Būrio vadas	
2.	Jonvilys Vincas	"	šaulys	
3.	Spakauskas Bronas	"	"	
4.	Paunas Pranas	"	"	
5.	Krikštaitis Alfonsas	"	"	
6.	Šimulaitis Jonas	"	"	
7.	Šindžiūsis Jonas	"	"	
8.	Krikštolaitis Antanas	"	"	
9.	Šmauškas Antanas	"	"	
10.	Šaunskaitis Jonas	166 ^{to}	"	
11.	Bogusevičia Petras	"	"	
12.	Roederis Pranas	"	"	
13.	Šinkaitis Kazys	"	"	
14.	Olmerovičia Šabolius	"	"	
15.	Žokys Tomas	"	"	
16.	Brakabauskas Jonas	51 ^{mo}	"	
17.	Plausimaitis Justas	262 ^{no}	"	
18.	Mikolaitis Justinas	"	"	
19.	Šamulevičius Jonas	196 ^{to}	Būrio vadas	
20.	Jonikaitis Jonas	"	šaulys.	
21.	Šukaitis Jonas	157 ^{to}	"	
22.	Alincinskis Antanas	"	"	
23.	Štutinkėvičius	"	"	
24.	Pilypaitis Jonas	"	"	
25.	Kocalis Justinas	"	"	
26.	Andriukaitis Petras	23 ^{čio}	buvo r. bus sekret.	
27.	Čapėnas Jonas	36 ^{to}	šaulys	
28.	Šmivichas Povilas	"	"	
29.	Pirinauskas Jonas	"	"	

30.	Briulbas Afikas	36 ^{to}	Šaulys
31.	Korvelis Jonas	" ^{to}	Būnių bradas
32.	Pinkšys Jonas	" ^{to}	Šaulys
33.	Korkinškis Kazys	"	"
34.	Grazys Vaslovas	"	"
35.	Gratkūnas Alfonsas	"	"
36.	Baliomis Antanas	"	"
37.	Bernotas Jurgis	"	Būnių vadas
38.	Labalis Antanas	"	Šaulys
39.	Kopcolins Pranas	"	"
40.	Stankunas Karolis	"	"
41.	Stankunas Antanas	"	"
42.	Kucma Fabijonas	"	"
43.	Spivicius Annapras	95 ^{to}	Būnių vadas
44.	Kiubi Steponas	"	Šaulys
45.	Pičius Kazys	"	"
46.	Augutis Pranas	"	"
47.	Labankas Vladas	135 ^{to}	Būnių vadas
48.	Pakalmis Stasys	234 ^{to}	Šaulys
49.	Antanėlis Antanas	"	"
50.	Ličius Alfonsas	"	"
51.	Butvila Borbertas	"	"
52.	Libas Kazys	"	"
53.	Grudis Jonas	35 ^{to}	"
54.	Grudis Pranas	"	"
55.	Juodinis Jonas	"	"
56.	Alkys Jozas	"	"
57.	Kviklys Nikodemus	"	"
58.	Juodėla Rimušas	"	"
59.	Pinkstėla Povylas	"	"
60.	Garulis Petras	"	"
61.	Apdomaitis Antanas	235 ^{to}	"
62.	Smollauskas Pranas	"	"
63.	Jakšys Stappionas	"	"
64.	Delekarvius Petras	"	"
65.	Seibnis Balys	229 ^{to}	"
66.	Zyvaika Pranas	"	"
67.	Keravinas Jozas	"	"

68.	Lemaitis Saulys	129 ^{to}	saulys
69.	Quirkimys Alfomaras		
70.	Kruza Polikromas	225 ^{to}	Šimėv v. los F. kas
71.	Karlauskas Simas	"	" sekret.
72.	Salyš Antanas	"	" saulyš
73.	Moluisis Kazys	"	"
74.	Juska Pranas	"	"
75.	Erskimtas Felikas	"	"
76.	Širocius Spalesimas	"	"
77.	Lomkus Jonas	"	"
78.	Dungilis Jurgis	"	"
79.	Metkauskas Pranas	"	"
80.	Serijkauskas Vladas	"	"
81.	Kalomičius Simas	"	"
82.	Lomargis Jonas	"	"
83.	Velavičius Ignas	"	"
84.	Dramlaavičius Jozas	"	"
85.	Kenstavicius Antanas	"	"
86.	Polajus Vladas	151 ^{uo}	Šimėv vadas
87.	Petrakis Vincas	"	" saulyš
88.	Šockus Leonas	"	"
89.	Šentauskas Antanas	"	"
90.	Salinas Antanas	157 ^{mo}	"
91.	Šaragus Modestas	"	"
92.	Šindika Štasyš	"	"
93.	Šačius Pranas	"	"
94.	Šedinkus Stadas	"	"
95.	Šmoplys Jozas	"	"
96.	Špiccius Kouras	"	"
97.	Švėtikauskis Antanas	"	"
98.	Šlacia Mikolajus	"	"
99.	Šrauklys Fortunatas	171 ^{mo}	"
100.	Šarpa Petras	"	"
101.	Šebukis Pranas	"	"
102.	Švaminas Povylas	"	"
103.	Švotukevičius Kazys	"	"
104.	Šečas Kazys	"	"

105.	Menckus Vladas	171 ^{mo}	šaulys.
106.	Erasmus Jonas	"	"
107.	Benonius Vladas	"	"
108.	Zagorskis Nikodem.	126 ^{to}	"
109.	Polycarp Stasys	193 ^{to}	Birmio vadas
110.	Stamphalas Aleksa	"	šaulys
111.	Nazichas Jonas	"	"
112.	Cepulis Jonas	"	"
113.	Struzickas Antanas	"	"
114.	Drukteinis Povylas	"	"
115.	Javickas Vladas	"	"
116.	Pestaris Jonas	160 ^{to}	Birmio vadas
117.	Jugaitis Antanas	"	šaulys
118.	Šulgartis Jonas	"	"
119.	Šalimavicius Stasys	"	"
120.	Jugaitis Jonas	"	"
121.	Šulgartis Aleksas	"	"
122.	Stebins Jonas	"	"
123.	Jacevicius Stasys	"	"
124.	Šlavinskas Vladas	"	"
125.	Valins Mikolas	127 ^{to}	"
126.	Čauzas Aleksas	"	"
127.	Valančius Petras	"	"
128.	Pranauskas Petras	"	"
129.	Bidlauskas Petras	"	"
130.	Mickus Antanas	"	"
131.	Bechys Antanas	"	"
132.	Vasiliauskas Povylas	"	"
133.	Pagojis Lenoras	"	"
134.	Šdusėdas Antanas	"	"
135.	Paulikas Petras	"	"
136.	Dalikas Adomas	34 ^{to}	Birmio vadas.
137.	Kuklevicius Petras	"	šaulys
138.	Spaciulevicius Pranas	"	"
139.	Žurevicius Pranas	"	"
140.	Žilkovas Sergijus	78 ^{to}	"
141.	Mickovicius Pranas	197 ^{to}	Birmio vadas
142.	Kupka Pranas	269 ^{to}	"

143.	Civilis Ignas	13 ^{to}	šaulys
144.	Ligumis Petras	"	"
145.	Vilkiuskas Mikolas	"	"
146.	Erakalas Petras	14 ^{to}	Bonrio v.-bos sekret.
147.	Cepornis Karys	"	šaulys
148.	Abalsonius Jonas	"	"
149.	Imluzis Eduardas	"	"
150.	Luzys Jonas	"	"
151.	Prėinskas Pranas	"	"
152.	Štauasiumas Julius	38 ^{to}	Bonrio vadas
153.	Upviliaus kas Šaulys	"	šaulys
154.	Šarka Vladas	"	"
155.	Kreivis Povylas	"	"
156.	Totorilis Jonas	46 ^{nu}	Bonrio v.-bos p.-kas
157.	Prinkevičius Pranas	"	šaulys
158.	Pociūnas Stasys	"	"
159.	Škebira Karys	"	"
160.	Šnavoravskas Justas	"	"
161.	Gnscius Štrodikas	"	"
162.	Prinkevičius Feliksas	"	"
163.	Prakauskas Pranas	"	"
164.	Štraudas Pranas	80 ^{to}	Bonrio vadas
165.	Deingas Karys	96 ^{to}	v.-bos sekret.
166.	Malabčius Vintas	"	Bonrio vadas.
167.	Miskinis Petras	"	šaulys.
168.	Bonruzas Romualdas	"	"
169.	Vispekas Antanas	"	"
170.	Keturka Stasys	214 ^{to}	"
171.	Dilimėnas Andrius	252 ^{no}	Bonrio v.-bos p.-kas
172.	Ulka Silvestras	"	Bonrio vadas
173.	Mašionis Jurgis	231 ^{nu}	šaulys.
174.	Štolia Pranas	"	"
175.	Augulis Meičys	"	"
176.	Šukeris Pranas	217 ^{to}	"
177.	Lukavicius Štomas	"	"
178.	Endringurcius Meičys	"	"
179.	Augustausk. Vytautas	"	"
180.	Šelpsis Špekas.	"	"

181.	Morkūnas Stasys	217 ^{to}	šaulys.
182.	Grakauskas Stasys	"	"
183.	Vanasas Vladas	"	"
184.	Smolėlis Povilas	"	"
185.	Silėška Antanas	"	"
186.	Grebliauskas Benedas	"	"
187.	Yarasiūnas Jonas	106 ^{to}	"
188.	Displaukys Bronys	"	"
189.	Kouvoras Bronas	"	"
190.	Stasinskas Ignas	"	"
191.	Morkavicius Jonas	"	"
192.	Filipis Motijus	"	"
193.	Petraitis Vladas	66 ^{to}	"
194.	Pekis Jonas	"	"
195.	Spincitis Albinas	24 ^{to}	Šimnio vadas
196.	Krikstomas Jonas	173 ^o	Šimnio v.-bos p.-kas
197.	Lastauskas Stasys	"	Šimnio vadas
198.	Normantas Vladas	"	" v.-bos sekret.
199.	Alkomentas Jonas	"	šaulys
200.	Puceika Stasys	"	"
201.	Morkys Antomas	"	"
202.	Gralkys Kazys	"	"
203.	Žola Kazys	"	"
204.	Yakušis Antomas	"	"
205.	Ponkauskas Antanas	"	"
206.	Imonis Stasys	90 ^{to}	Šimnio v.-bos rėdin.
207.	Drankša Stasys	"	šaulys
208.	Gegelevicius Vladas	"	"
209.	Piškus Jonas	"	"
210.	Tavoras Jonas	"	"
211.	Lalinas Jokubas	"	"
212.	Balzeris Bronas	105 ^{to}	Šimnio v.-bos p.-kas
213.	Morkūnas Jonas	"	šaulys
214.	Šmėta Petras	132 ^o	"
215.	Kalinanskas Vladas	"	"
216.	Šmbracius Jonas	"	"
217.	Škraupėius Petras	"	"
218.	Seliokas Vladas	241 ^{mo}	"

219.	Šmkevičius Vincas	241 ^{mo}	caulys.
220.	Vasinskas Jonas	"	"
221.	Kulvinskis Vincas	"	"
222.	Vizbickas Stasys	"	"
223.	Krunkauskas Jonas	"	"
224.	Limbriskis Jonas	"	"
225.	Žlekys Jonas	"	"
226.	Spetbelys Liudas	"	"
227.	Kaupaitis Jonas	27 ^{to}	"
228.	Jablonskis Boheventaras	"	"
229.	Lenciūskis Aflinas	"	"
230.	Pausmanuskas Jonas	"	"
231.	Petika Jonas	"	"
232.	Šarlavockas Jonas	110 ^{to}	"
233.	Mačiokas Kazys	"	"
234.	Jonkrata Petras	"	"
235.	Milčiūnas Jonas	"	"
236.	Bongorvda Jonas	"	"
237.	Vilimas Jonas	9 ^{to}	"
238.	Davidavičius Jonas	"	"
239.	Grimms Jonas	"	"
240.	Licauskas Stasys	98 ^{to}	"
241.	Mikolavičius Jonas	"	"
242.	Pačkauskas Aleksa	"	"
243.	Štatauavičius Kostas	"	"
244.	Vižėnaitis Petras	"	"
245.	Antanavičius Jonas	"	"
246.	Daubrauskas Jonas	134 ^{to}	"
247.	Cesuavičius Antanas	"	"
248.	Žingys Jurgis	"	"
249.	Jamniauskas Jonas	"	"
250.	Lesna Jonas	"	"
251.	Šabrys Jonas	"	"
252.	Banaitis Jonas	"	"
253.	Frankas Albertas	254 ^{to}	"
254.	Ynska Antanas	175 ^{to}	Šonrio vadov.
255.	Varskivičius Fransas	"	caulys.
256.	Bareisis Jonas	"	"

257.	Sedulka Antanas	1 ^{mo}	Bėrių vadas.
258.	Zemaitis Kazys	"	šaulys
259.	Jačas Jonas	175 ^{to}	"
260.	Bakalauškas Antanas	"	"
261.	Strumskis Jonas	"	"
262.	Spundzevičius Petras	"	"
263.	Forvidas Stepas	280 ^{to}	"
264.	Berezinevičius Petras	"	"
265.	Golomnauškas Antanas	"	"
266.	Polivanas Jonas	"	"
267.	Lenortavičius Benys	181 ^{mo}	"
268.	Pinkėnas Domas	"	"
269.	Šakartis Vinas	"	"
270.	Sklemikas Pranas	"	Bėrių v. los p. kas
271.	Gelbropis Vladas	"	Bėrių vadas.
272.	Pradevičius Jurgis	"	šaulys
273.	Sibiris Jonas	"	"
274.	Pinkevičius Jonas	"	"
275.	Luogepnėis Kazys	"	"
276.	Bilėlis Jeronimas	"	"
277.	Grabaliauskas Domas	"	"
278.	Joniskis Pranas	"	"
279.	Elšbergas Stasys	164 ^{to}	Bėrių vadas
280.	Štorkartis Kazys	"	šaulys
281.	Kisielius Sgnas	"	"
282.	Čekas Vaelovas	"	"
283.	Štorkartis Vinas	"	"
284.	Grabaliauskas Domas	"	"
285.	Bralsys Pranas	164 ^{to}	"
286.	Štikus Pranas	"	"
287.	Jonkauskas Jonas	"	"
288.	Vitkauskas Vladas	"	"
289.	Paulauskas Augustas	"	"
290.	Paulauskas Pranas	"	"
291.	Yorkeliūnas Antanas	"	"
292.	Jonadis Pranas	"	"
293.	Linkus Jonas	"	"
294.	Štorkartis Biunas	"	"

295.	Normikas Kazys	169 ^{to}	Būrių vadas
296.	Antas Leonas	"	šaulys
297.	Antas Micys	"	"
298.	Grailius Jonas	"	"
299.	Origaitis Inceas	"	"
300.	Misius Vinčas	"	"
301.	Furkus Vinčas	"	"
302.	Mažauskas Stasys	206 ^{to}	"
303.	Dabkus Povylas	"	"
304.	Vasiulis Pranas	"	"
305.	Mačintas Antanas	"	"
306.	Būriškas Benadas	194 ^{to}	Būrių vadas
307.	Radimantas Antanas	17 ^{to}	"
308.	Pouomas Antanas	245 ^{to}	"šaulys"
309.	Gelbnogis Kazys	"	"
310.	Gelbnogis Inceas	"	"
311.	Algalaimis Benadas	164 ^{to}	Būrių vadas.
312.	Michkus Pouomas	"	šaulys
313.	Kasperaitis Stasys	"	"
314.	Pocikas Vinčas	"	"
315.	Adaukevičius Eduardas	76 ^{to}	Būrių v.-bos p.-kas
316.	Mačiulonis Inceas	"	sekt.
317.	Antanovičius Antanas	"	"šaulys"
318.	Brintė Kazys	"	"
319.	Praila Stasys	70 ^{to}	Būrių v.-bos p.-kas
320.	Terencas Antanas	"	šaulys.
321.	Vaslovonas Inceas	114 ^{to}	Būrių vadas
322.	Stamislovaitis Julius	126 ^{to}	"
323.	Simpliūnas Jonas	"	"šaulys"
324.	Piskiūnas Kostas	"	"
325.	Suailys Petras	"	"
326.	Šokas Inceas	146 ^{to}	"
327.	Andrijauskas Povilas	"	"
328.	Antanaitis Bronius	"	"
329.	Samionis Kazys	"	"
330.	Grimas Petras	"	"
331.	Cipkus Inceas	"	"
332.	Pažauskas Kostas	168 ^{to}	"

333.	Štikys Vincas	168 ^{to}	šaulys
334.	Lobas Viktoras	"	"
335.	Banius Apdelfas	"	"
336.	Bernotas Petras	187 ^{to}	Būrio vadas.
337.	Lilys Jonas	"	šaulys
338.	Lagūnas Stasys	"	"
339.	Morvas Jonas	"	"
340.	Monkevičius Jonas	"	Būrio v. b. p. k.
341.	Paluckas Tomas	211 ^{to}	šaulys
342.	Ymruhaitis Antanas	"	"
343.	Evageichys Jonas	"	"
344.	Malinovičius Vladas	"	"
345.	Liapi Antanas	3 ^{cio}	"
346.	Stanevičius Jonas	"	"
347.	Kaulaitis Tomas	"	Būrio vadas
348.	Straskevičius Jurgis	170 ^{to}	šaulys
349.	Krolinka Bronius	"	"
350.	Jonikas Stasys	119 ^{to}	"
351.	Piedenis Jonas	"	"
352.	Borkis Petras	250 ^{to}	"
353.	Gmėdinskas Povilas	"	Būrio v. b. p. k.
354.	Pokas Jonas	"	šaulys
355.	Jarusauskas Pranas	"	"
356.	Wenskus Pranas	"	"
357.	Piukus Jonas	"	"
358.	Kaliva Stasys	"	"
359.	Pranaitis Jonas	"	"
360.	Amplavičius Tadas	"	"
361.	Gloplenis Antanas	"	Būrio v. b. p. k.
362.	Virskutis Jonas	128 ^{to}	šaulys.
363.	Ubravičius Antanas	"	"
364.	Domilevičius Antanas	"	"
365.	Šaulytis Aleksas	202 ^{to}	"
366.	Lukauskas Stasys	"	"
367.	Viršilas Valys	176 ^{to}	"
368.	Borkus Valys	"	"
369.	Rucevas Antanas	"	"
370.	Močkus Jonas	"	"

371.	Michas Lenoras	58 <u>to</u>	įrašys
372.	Vonaitis Ferdinandas	"	"
373.	Olivaubertas Štikas	"	"
374.	Paulauskas Linčas	303 <u>ciu</u>	"
375.	Ubravčius Štikas	"	"
376.	Andakis Leonas	"	"
377.	Amnogauchis Antanas	"	"
378.	Čalickas Jonas	20 <u>to</u>	"
379.	Amnauškas Petras	"	"
380.	Braltukornis Inoras	"	"
381.	Sauksčius Jonas	"	"
382.	Pracys Antanas	"	"
383.	Kraibikis Inoras	222 <u>to</u>	"
384.	Tomilius Kazys	84 <u>to</u>	"
385.	Timora Antanas	"	"
386.	Montvila Inoras	"	"
387.	Amnauškas Kazys	"	"
388.	Valenta Inoras	"	"
389.	Timora Vmras	"	"
390.	Brabarskas Antanas	"	"
391.	Kavrickas Antanas	"	"
392.	Becudas Vmras	117 <u>to</u>	"
393.	Spuelikas Eduardas	"	"
394.	Blavinas Bronims	"	"
395.	Šliuškis Petras	"	"
396.	Ligonaitis Kazys	"	"
397.	Amnauškas Antanas	"	"
398.	Čessys Kestus	"	"
399.	Mačalaitis Vmras	49 <u>to</u>	"
400.	Čambevičius Antanas	"	"
401.	Šišiūnas Antanas	"	"
402.	Čiubukas Leris	56 <u>to</u>	įrašys
403.	Bralika Inoras	"	"
404.	Bramnickas Petras	"	"
405.	Petuliornis Povilas	153 <u>ciu</u>	"
406.	Šmolkaitis Inoras	"	"
407.	Virbilis Pranas	"	"
408.	Kaujelis Inoras	195 <u>to</u>	"

409	Bavirkas Vincas	195 ^{to}	šaulys
410	Valinskis Antanas	"	"
411	Kaukas Antanas	"	"
412	Pavėra Kazys	"	"
413	Gralius Antanas	189 ^{to}	"
414	Paulauskas Stevas	150 ^{to}	Bėrių v. bos p. kas
415	Lermontas Antanas	"	" narys
416	Vainoras Antanas	"	" vadovs
417	Zolys Anuprius	"	šaulys
418	Antulis Kostas	"	"
419	Galobekas Stasys	"	"
420	Pocius Pranas	33 ^{ci}	Bėrių v. bos p. kas
421	Paulauskas Jozas	"	šaulys
422	Laurcekas Kazys	"	"
423	Gebrinius Antanas	"	"
424	Mikolskis Pranas	"	"
425	Prokis Jozas	"	"
426	Agamiuskas Kostas	101 ^{mo}	Bėrių vadovs
427	Yutakis Jozas	"	" v. bos narys
428	Jamoras Petras	"	šaulys
429	Laukas Antanas	"	"
430	Venchauskas Zenonas	"	"
431	Kuzas Pranas	"	"
432	Kubilovs Pranas	"	"
433	Kneinskas Julius	"	"
434	Papeika Pranas	77 ^{to}	Bėrių vadovs
435	Ponda Vladas	"	" v. bos p. kas
436	Ynagutis Vincas	"	šaulys.
437	Šotvila Jozas	"	"
438	Yazdauskis Kazys	"	"
439	Erminas Antanas	83 ^{ci}	Bėrių vadovs
440	Viskovaitis Stasys	"	šaulys.
441	Lenkauskas Endrius	"	"
442	Kminksta Petras	"	"
443	Benetis Leonas	"	"
444	Sendrauskas Pranas	"	"
445	Bectarsius Jozas	"	"
446	Alminas Adomas	113 ^{to}	Bėrių v. bos p. kas

447	Vicius Jonas	113 $\frac{1}{2}$ $\frac{1}{2}$	Bornio vadas
448	Skurdauskis Kazys	"	įnulis
449	Palibaitis Jonas	"	"
450	Ramonauskis Vincas	"	"
451	Penknerius Pranas	"	"
452	Imbe Jonas	"	"
453	Lemelis Fortunatas	90 $\frac{1}{2}$	"
454	Šimigaile Jonas	"	"
455	Kvickinskas Jonas	"	"
456	Linkocius Justinas	185 $\frac{1}{2}$ $\frac{1}{2}$	Bornio vadas
457	Korspiciūnas Papotkas	"	įnulis.
458	Petrulponis Ignas	"	"
459	Linkocius Sabas	"	"
460	Tilunas Aleksas	"	"
461	Sevika Sntanas	"	"
462	Linkas Floras	"	"
463	Petrulponis Stasys	"	"
464	Ambrasika Vaclovas	"	"
465	Ambrasika Kazys	"	"
466	Arniūnas Stasys	"	"
467	Vaitkevičius Jokimas	"	"
468	Jonknerius Stasys	"	"
469	Petrulis Stasys	100 $\frac{1}{2}$	Bornio vadas
470	Varčianuskas Pranas	265 $\frac{1}{2}$	" įnulis
471	Ričys Petras	"	"
472	Berankis Jonas	"	"
473	Žirgulis Ksaveras	"	"
474	Ceklaubičius Albinas	"	"
475	Pibikaniskys Vladas	"	"
476	Jonkūnas Vladas	145 $\frac{1}{2}$	"
477	Dubvinskis Vytautas	32 $\frac{1}{2}$	Bornio v. bos p. kas
478	Korspiciūnis Antanas	"	" vadas
479	Prudekas Zigmas	"	" v. bos sekret.
480	Orantas Vincas	32 $\frac{1}{2}$	Bornio v. bos narys
481	Leleckas Ignas	"	įnulis.
482	Pimoleins Ksaveras	"	skirmininkas.
483	Sadiūnas Jonas	"	"
484	Šiesmlevičius Kazys	"	"

485.	Bystačius Jonas	31	¹⁰	šarūlys
486.	Kalenča Sotėis	"		"
487.	Kuandrūsas Vinas	"		"
488.	Šadūnas Jovėnas	"		"
489.	Quigėlas Petras	"		"
490.	Gracėlys Pranas	"		"
491.	Garskėas Bronius	"		"
492.	Kilys Vladas	"		"
493.	Geleius Pranas	"		"
494.	Malūnėkis Andrius	"		"
495.	Dešūnas Jonas	"		"
496.	Garmėkas Aleksas	"		"
497.	Kartaunas Šarūlys	"		"
498.	Čamblis Stasys	"		"
499.	Paalkomėjimas Stasys	"		"
500.	Čuknevičius Jovėnas	"		"
501.	Čiedrys Kėlys	"		"
502.	Lėlys Jonas	"		"
503.	Šeila Aleksas	"		"
504.	Peledas Justinas	"		"
505.	Šmailys Prėkas	"		"
506.	Lipėius Algirėdas	"		"
507.	Marėntas Rimėdas	"		"
508.	Šartėnavėius Vladas	"		"
509.	Škudėas Antėnas	"		"
510.	Šavėkas Petras	"		"
511.	Vilutėas Jovėnas	"		"
512.	Šriomėlys Edumėntas	"		"
513.	Šhartėnaitėas Vinas	"		"
514.	Šavėkas Anėlis	"		"
515.	Šėiėius Dionėras	"		"
516.	Šarėuskėas Jovėnas	"		"
517.	Šhatėjėiatėas Mikodėmas	"		"
518.	Šadėpalėas Šovėlas	"		"
519.	Šragėlis Jonas	32	¹⁰	"
520.	Šėnokis Vytautėas	"		"
521.	Šėnėla Vinas	"		"
522.	Šakėuka Šhartėnas	"		"

523.	Vilutis Pranas	32 ^{ro}	šaulys
524.	Mickus Vincas	"	"
525.	Kristolaitis Antanas	"	"
526.	Pabarcius Vaclovas	179 ^{to}	šaukis u-bor p-kas.
527.	Moorgira Kazys	"	vadas
528.	Morturas Kazys	"	šaulys
529.	Freimanas Valteris	72 ^{ro}	"
530.	Impciauskas Valentinus	"	"
531.	Urbanavicius Pranas	"	"
532.	Ulianskas Petras	"	"
533.	Borastauskas Stasys	"	"
534.	Palauinis officys	"	"
535.	Mozerka Jozas	"	"
536.	Uleja Jozas	"	"
537.	Kamins Antanas	"	"
538.	Puglaeus Bronius	"	"
539.	Borciuskas Algirdas	"	"
540.	Paluckas Mikas	"	"
541.	Skalluška Petras	"	"
542.	Antanavicius Jozas	"	"
543.	Aduskevicius Almiestas	"	"
544.	Pasakausis Emilijus	"	"
545.	Grizauskas Bonas	"	"
546.	Polinis Leodorius	"	"
547.	Orniūnas Jozas	"	"
548.	Franklevicius Stasys	"	"
549.	Loickartis Stasys	"	"
550.	Baronaitis Karololofas	"	"
551.	Konokatavincius Vladas	"	"
552.	Yablonskas Jonas	"	"
553.	Peschnis Leonas	"	"
554.	Petrusis Petrus	"	"
555.	Angelavicius Jmbius	"	"
556.	Angelavicius Kostas	"	"
557.	Lepbirska Vladas	"	"
558.	Orvolynas Kazys	"	"
559.	Angnstauskas Vytautas	"	"
560.	Sturas Antanas	"	"

561.	Leonas Pligoras	72 ¹⁰	ianlys.
562.	Kvielka Styras	"	"
563.	Zaleckis Stasys	"	"
564.	Benkus Marijonas	"	"
565.	Prackauskas Kostas	"	"
566.	Vasutis Pligoras	"	"
567.	Vokietaitis Vytautas	"	"
568.	Bojponoris Styras	"	"
569.	Imbkenvilis Klemenas	"	"
570.	Virgirda Jovaras	"	"
571.	Koninksha Antuanas	"	"
572.	Panevėzys Stasys	"	"
573.	Paarysas Jovaras	"	"
574.	Onoga Bonaventuras	"	"
575.	Indenskis Mikas	"	"
576.	Lipincas Petras	"	"
577.	Augomostas Dovydas	"	"
578.	Marcinkus Felikas	"	"
579.	Slisovaitis Jurgis	"	"
580.	Kumichs Jostas	"	"
581.	Douinas Styras	"	"
582.	Adrenins Antuanas	"	"
583.	Stomovitchs Kazys	"	"
584.	Keturakis Jonas	"	"
585.	Stamnis Stasys	"	"
586.	Stimas Stasys	"	"
587.	Simkus Kazys	"	"
588.	Laukaitis Kazys	"	"
589.	Origaliūnas Benadas	"	"
590.	Virpėa Vladas	"	"
591.	Šlavickas Antuanas	"	"
592.	Amėanas Jurgis	"	"
593.	Šovoras Vladas	"	"
594.	Umboras Jovaras	"	"
595.	Krasauskas Petras	"	"
596.	Šlėimas Kazys	"	"
597.	Deikus Jostinas	"	"
598.	Kalbauskas Jonas	44 ¹⁰	"

599.	Žilbras Almonas	44 $\frac{to}{=}$	ėanlys
600.	Zalkauskas Lovilas	"	"
601.	Reventas Antanas	"	"
602.	Varkėimas Almonas	"	"
603.	Epas Antanas	"	"
604.	Marcilėnas Antanas	"	"
605.	Aleksandavicius Ingris	"	"
606.	Reventas Petras	"	"
607.	Linaburgas Olo	"	"
608.	Epas Petras	"	"
609.	Stranovicius Kazys	52 $\frac{ro}{=}$	"
610.	Romdas Jonas	"	"
611.	Simonaitis Antanas	"	"
612.	Kaptulėnis Vincas	"	"
613.	Pelkėvicius Vaclovas	"	"
614.	Mikaila Viktoras	"	"
615.	Prosvicius Jonas	"	"
616.	Galtrušaitis Jonas	"	"
617.	Civavicius Feliksas	"	"
618.	Inochomis Ingris	"	"
619.	Ulinauskas Kazys	"	"
620.	Kaupis Ingris	"	"
621.	Delnevičius Kazys	"	"
622.	Čaupikas Jonas	253 $\frac{cil}{=}$	Būrio vabalas
623.	Smekus Kazys	"	ėanlys
624.	Smekus Teofilus	"	"
625.	Uisgaitis Kleveusas	"	"
626.	Uisgaitis Marcelius	"	"
627.	Gasinskas Jonas	"	"
628.	Matėnas Vincas	"	"
629.	Dimevicius Petras	152 $\frac{ro}{=}$	"
630.	Pronevicius Aleksas	"	"
631.	Dobrevolskas Stasys	"	"
632.	Petruskas Leonaidas	"	"
633.	Cirhaučas Ingris	"	"
634.	Zidonevicius Stasys	"	"
635.	Jonaitis Lionginas	18 $\frac{to}{=}$	"
636.	Epėkas Petras	60 $\frac{to}{=}$	Būrio vabalas

637.	Polauskas Antanas	60 to	Šėrių vadas
638.	Šleimons Petras	"	Saulys
639.	Simoliūnas Ignas	"	"
640.	Libmops Jonas	"	"
641.	Čeponis Ignas	"	"
642.	Četautis Ignas	"	"
643.	Čeraska Mikas	162 to	Šėrių vadas
644.	Čaromis Praks	"	Saulys
645.	Črevinskis Ignas	"	"
646.	Človikis Jonas	"	"
647.	Čaromis Ignas	"	"
648.	Česlalis Saplas	"	"
649.	Čingaliomis Povilas	138 to	Šėrių vadas
650.	Čekolonas Vladas	"	Saulys.
651.	Čondas Ignas	"	"
652.	Čuntavičius Jonas	"	"
653.	Čebrauskas Petras	"	"
654.	Čitinas Povilas	"	"
655.	Čavrius Eduardas	"	"
656.	Čkovčekas Ignas	"	"
657.	Čeponis Pranas	"	"
658.	Čharocka Ignas	"	"
659.	Čepelis Jonas	"	"
660.	Čembravičius Antanas	16 to	"
661.	Čliauskas Jonas	"	"
662.	Čvilomis Edmundas	"	"
663.	Črepsis Leonas	"	"
664.	Čerbergas Antetas	"	"
665.	Čtreičas Jonas	"	"
666.	Čloekunas Simonas	"	"
667.	Člosoras Arturas	"	"
668.	Čraugalas Antanas	"	"
669.	Časiliauskas Jonas	"	"
670.	Čakrys Petras	"	"
671.	Čmubelavičius Jonas	"	"
672.	Čmchlevičius Jonas	21 ms	Šėrių vadas
673.	Čmchlevičius Petras	"	Saulys
674.	Čntanaitis Gracas	"	"

675.	Blinkevičius Antanas	21 <u>mo</u>	Šaulys.
676.	Čaikunas Stasys	"	"
677.	Civinskis Petras	"	"
678.	Čapsys Jonas	257 <u>to</u>	"
679.	Čiškikas Jonas	"	"
680.	Člkiuonkis Kazys	"	"
681.	Čkapsas Kazys	254 <u>to</u>	"
682.	Čalkauskas Jonas	"	"
683.	Čontriusas Petras	286 <u>to</u>	"
684.	Čovohpa Jonas	"	"
685.	Čuta Vikas	"	"
686.	Čemolauskas Jonas	59 <u>to</u>	"
687.	Čukimobas Jonas	163 <u>cu</u>	"
688.	Čliška Anasas.	"	"
689.	Čakalauskas Silvestras	163 <u>cu</u>	"
690.	Čiklomis Augustas	"	"
691.	Čuletkauskas Alfonas	"	"
692.	Čaranduskas Ligmas	"	"
693.	Črobntė Čutanas	"	"
694.	Čepeska Jolius	"	"
695.	Čramulis Jonas	"	"
696.	Čarysas Vladas	"	"
697.	Čolinauskas Stasys	"	"
698.	Časkeliūnas Čutanas	177 <u>to</u>	"
699.	Čonavičius Pranas	"	"
700.	Čimkoms Jonas	"	"
701.	Čupčiūnas Jonas	223 <u>cu</u>	"

66

4.3.
 Škelbiu sąjūgia partizanų stalyvairius
 Klaipėdos krašto atvoklavimo kompanijoje
 -1923 met. sausio-vasario mėn.

№	Pavardė ir Vardas	kurios partizanų grupės	Laipsnis ar einaamoji pareiga.	Pastaba
1.	Aduskas Ignoras	III ^{ciū} pūl. gr.	partizanas	
2.	Bikus Vincas	" " "	"	✓
3.	Cicenas Leonas	" " "	"	✓
4.	Čaikauskas Ignoras	" " "	"	✓
5.	Greicovicius Antanas	" " "	"	✓
6.	Greicovicius Petras	" " "	"	✓
7.	Imeckas Rajetonas	" " "	"	✓
8.	Laurinčiukas Martynas	" " "	"	✓
9.	Paškevičius Rajetonas	" " "	"	✓
10.	Piškevičius Edeleonas	" " "	buviminkas	
11.	Prakstelis Viktoras	" " "	partizanas	
12.	Prakstelis Kazys	" " "	"	✓
13.	Biaušimis Jonas	" " "	"	✓
14.	Varoneckas Petras	" " "	"	
15.	Braknys Ignoras	" " "	skyrininkas	
16.	Daugelionis Ignoras	" " "	partizanas	
17.	Pacovicius Vladas	" " "	"	
18.	Klevas Antanas	IV ^{ciū} " "	"	
19.	Korinkėvičius Leonas	" " "	"	
20.	Iranauskas Stasys	" " "	"	
21.	Kaciuškevičius Kęstutis	" " "	"	
22.	Salivaika Pranas	" " "	"	
23.	Salivaika Vincas	" " "	"	
24.	Urbanavičius Petras	" " "	"	
25.	Ratkevičius Simas	" " "	"	
26.	Cesnulevičius Petras	" " "	"	
27.	Čazukevičius Vincas	" " "	"	
28.	Kraujalaidis Jonas	" " "	"	
29.	Štaukėvičius Ignoras	" " "	"	

30.	Čarpickas Kazys	IV ^o pat. gr.	partizanas.
31.	Čavickas Jonas	" " "	"
32.	Čavickas Vincas	" " "	"
33.	Cesmluvicius Lidorius	" " "	"
34.	Čerutys Elijus	" " "	"
35.	Čorocas Jonas	" " "	"
36.	Čachavičius Rokas	" " "	"
37.	Čaiseta Jonas	" " "	"
38.	Valentukevičius Vincas	" " "	"
39.	Čavickas Aiguas	" " "	"
40.	Čaitkinas Dominkas	" " "	"
41.	Alksnavičius Ignas	" " "	"
42.	Špakovicius Jonas	" " "	"
43.	Volungevičius Jonas	" " "	"
44.	Čulvelis Ignas	" " "	"
45.	Čimkevičius Ignas	" " "	"
46.	Čimšas Jonas	" " "	"
47.	Origas Augustas	" " "	"
48.	Čeltonikas Simeas	" " "	"
49.	Čabnukavičius Adomas	" " "	"
50.	Serpeičkas Ignas	" " "	"
51.	Liule Straus	" " "	"
52.	Kibickštis Ignas	" " "	"
53.	Valentintavičius Povilas	" " "	"
54.	Čmoplastis Jonas	" " "	"
55.	Origas Jonas	" " "	partizanas
56.	Čadgelis Jokubas	" " "	"
57.	Trapanavičius Jonas	" " "	"
58.	Čammluvicius Jonas	" " "	"
59.	Čukšys Ignas	" " "	"
60.	Čončtis Adomas	" " "	"
61.	Čareys Mikas	" " "	"
62.	Čutėšys Roostas	" " "	"
63.	Čaplihas Jonas	" " "	"
64.	Čalioris Šparthyas	" " "	"
65.	Čukšys Ignas	" " "	"
66.	Čauliškis Vincas	" " "	"
67.	Čimeckas Kazys	" " "	"

6.	68.	Navickas Koralius	IV ^{to} p. gr.	partizanas
6.	69.	Lukšys Gabrys	"	"
6.	70.	Mukškulis Bromins	"	"
6.	71.	Vaiseta Antanas	"	"
6.	72.	Lukšys Petras	"	"
6.	73.	Krivas Antanas	"	"
6.	74.	Cesmlevičius	"	"
6.		Bonifacas	"	"
6.	75.	Stoškus Vincas	"	"
6.	76.	Marcinskas Korolis	"	"
6.	77.	Braublys Leonas	"	"
6.	78.	Braublys Jonas	"	"
6.	79.	Škarala Jonas	"	"
6.	80.	Braublys Jonas	"	"
6.	81.	Lukšys Pranas	"	"
6.	82.	Navickas Koralius	"	"
6.	83.	Krivas Pranas	"	"
6.	84.	Lukšys Andrius	"	"
6.	85.	Dobrodišius Jonas	"	"
6.	86.	Gievičius Vincas	"	"
6.	87.	Konėlynas Jonas	"	"
6.	88.	Boninskas Leonas	"	"
6.	89.	Braublys Jonas	"	"
6.	90.	Braublys Bernoldas	"	"
6.	91.	Stoškus Liukas	"	"
6.	92.	Biliničius Liukas	"	"
6.	93.	Štankeuskas Jonas	"	"
6.	94.	Malanovičius Liukas	"	"
6.	95.	Gasperius Pranas	"	"
6.	96.	Škarala Pranas	"	"
6.	97.	Cesmlevičius Jonas	"	"
6.	98.	Dovackas Jonas	"	"
6.	99.	Kvoračijus Petras	"	"
6.	100.	Kvoračijus Pranas	"	"
6.	101.	Stanevičius Antanas	"	"
6.	102.	Čakaronis Valentinas	"	"
6.	103.	Bivelis Rokas	"	"
6.	104.	Galčius Bromins	"	"

105.	Bingelis Dionizas	IV ^{tas} pė. gr.	partizanas.
106.	Dvareckas Jonas	"	"
107.	Dvareckas Micys	"	"
108.	Mazykas Vincas	"	"
109.	Karsokas Julius	"	"
110.	Valungėvicius Vincas	"	"
111.	Svirnelis Tomas	"	"
112.	Jakavonis Vaclo	"	"
113.	Jakavonis Vincas	"	"
114.	Kvoraciejus Vincas	"	"
115.	Balius Vaclo	"	"
116.	Balius Antanas	"	"
117.	Jaskėlevicius Kazys	"	"
118.	Bankėvicius Valerijonas	"	"
119.	Balius Petras	"	"
120.	Jonda Jonas	"	"
121.	Stoukus Antanas	"	"
122.	Kamba Bronius	"	"
123.	Grigas Antanas	"	"
124.	Balius Balys	"	"
125.	Balius Jonas	"	"
126.	Jankonis Audrius	"	"
127.	Alatkauskas Bronius	"	"
128.	Limkėvicius Pranas	"	"
129.	Vidūnas Feliksas	"	"
130.	Grigas Jurgis	"	"
131.	Capliskas Adolfas	"	"
132.	Udrickūtis Andras	"	"
133.	Sabalaiuskas Kazys	"	"
134.	Vikys Jonas	"	"
135.	Vilkelis Balys	"	"
136.	Cesmėlevicius Jonas.	"	"
137.	Miliauskas Protas	"	"
138.	Lumpė Jonas	"	Rajono vadas
139.	Raukėnėuskas Kazys	VII ^{tas} pė. gr.	partizanas.
140.	Kisko mis Pranas	"	"
141.	Popė Afikas	"	"

6.	142.	Qredaitis Ignas	VII	10 gr.	partromas.
6.	143.	Kiapas Antanas	"	"	"
6.	144.	Albaskovicius Ignas	"	"	"
6.	145.	Cebrauskas Vladas	"	"	"
6.	146.	Skelera Kazys	"	"	"
5.	147.	Saporauskas Jonas	"	"	"

5§.

Skelbiu sąrašą piliečių dalyvavusių 1923 met. sausio - vasario mėn. Klaipėdos krašto atvadavimo komisijoje savanoriais iraulis išsena.

№	Pavardė ir Vardas.	Amius	Užsiėmimas	Gyvenamoji vieta			Pantara
				kaimas uities tas	apskaičius	apskritis	
1.	Paliskis Nestoras	23 u.	darbininkas	Smagotė d.	Gelgaudišk.	Sėdus	
2.	Petravičius Jonas	20 "	ukiminkaitis	Pluonikiai	Slaviky	"	
3.	Braciūnas Petras	22 "	darbininkas	Vijonelis	Utenos	Utenos	
4.	Donaikytė Urutė	20 "	-	Kuktiskis	Kuktiskis	"	
5.	Salkūnas Auicetas	22 "	-	Novicius	Skuntos	"	
6.	Aluinauskas Kazys	20 "	nuokslėvis	Selsior	-	Sėdus.	
7.	Liaugaudas Alcis	18 "	"	Reganišk.	Sėdus	"	
8.	Perabitauskas Adijus	22 "	"	"	"	"	
9.	Perabitauskas Liudas	20 "	"	"	"	"	
10.	Dorbontas Stasys	19 "	"	"	"	"	
11.	Alkūnas Liudas	20 "	"	"	"	"	
12.	Matulis Ignas	18 "	"	"	"	"	
13.	Jacūnas Tadas	23 "	"	"	"	"	
14.	Stragauskas Jonas	18 "	"	"	"	"	
15.	Bramia Ignas	26 "	darbininkas	Rūtava	Rūtava	"	
16.	Bondrevičius Bronis	22 "	"	"	"	"	
17.	Pranas Pranas	25 "	"	"	"	"	
18.	Antautas Pranas	21 "	"	"	"	"	
19.	Kleleris Eduardas	22 "	"	"	"	"	
20.	Scarutavičius Kazys	22 "	ukiminkaitis	Budkiliai	Smelkisk.	Trakys.	
21.	Mitkevičius Kazys	22 "	-	"	"	"	

Pantala	22. Šauosiūnas Pranas	25 u.	darbininkas	Darsuinstė	Knuomo	Trakes.
	23. Miluonitis Ignas	22 "	-	"	"	"
	24. Šuštaurėus Petras	24 "	akiniinkaitis	"	"	"
	25. Lekavičius Ignas	20 "	-	"	"	"
	26. Kešivicius Ignas	19 "	-	"	"	"
	27. Žilinskis Ignas	-	hars-valdin	Užmėgės	-	-
	28. Karvelis Vaclovas	27 "	valdiminkas	Šiauliai	-	-
	29. Vyčas Albertas	21 "	pirkllys	"	-	-
	30. Kulavauskas šutaus	35 "	darbininkas	"	-	-
	31. Štakalauskas Viktoras	30 "	-	"	-	-
	32. Jakutis Adolifonas	21 "	farmautojas	"	-	-
	33. Orentas Jonas	25 "	pirkllys	"	-	-
	34. Selimis Eduardas	21 "	valdiminkas	-	-	-
	35. Mandikis šutaus	26 "	darbininkas	Onbernijs	Šiaulis	Šiaulis
	36. Magintys Vladas	20 "	akiniinkaitis	Linkuva	-	"
	37. Rypas Jonas	24 "	akiminkas	"	-	"
	38. Škuraukas Jonas	25 "	-	"	-	"
	39. Livanas Povilas	24 "	-	Šišiniai	Linkuva	"
	40. Rhyvis Jonas	20 "	-	"	Linkuva	"
	41. Galumskis šutaus	23 "	-	"	"	"
	42. Povilaitis Vladas	17 "	darbininkas	Žagpė	-	"
	43. Frankevičius Adolfs	19 "	farmautojas	"	-	"
	44. Pocius Klempas	19 "	-	"	-	"
	45. Baliūnas Vincas	-	-	Vaišlaukis	Alvito	Vilkaviskis.
	46. Gruntlys Albinas	-	-	Cičkis	"	"
	47. Duvė Augustas	-	-	Vilkaviskis	-	"
	48. Antaveckas šutaus	-	-	Šiuvaudis	Alvito	"
	49. Brokertas Aleksas	-	-	"	"	"
	50. Skelis Jonas	-	-	"	"	"
	51. Andraitis Ruzys	-	-	"	"	"
	52. Prietokas Jonas	-	-	"	"	"
	53. Povilaitis Albinas	-	-	Vaišlaukis	"	"
	54. Roudzevicius Ignas	-	-	"	"	"
	55. Vertinskis šutaus	-	-	Paplopis	Lauckelė	"
	56. Onoba Matas	-	-	Obelyonis	"	"
	57. Bernotaitis Ignas	-	-	Šapkinis	"	"
	58. Paukstys Vincas	-	-	Stobankelis	"	"
	59. Viagoricius Bouaventijs	-	-	Brantiminkas	Šiauliai	"

60.	Brazys Pranas	-	-	Bartninkas	Bartninkas	Vilkauskis
61.	Muska Kazys	-	-	Veubnis da	"	"
62.	Kazemikas Ignas	-	-	Osikabalis	"	"
63.	Rondrevičius Vincas	-	-	Stolaukelis	Laukelis	"
64.	Jakimavičius Baltas	-	-	Quisteniskis	Peturvald.	"
65.	Kielaitis Jurgis	-	-	ekspertis	Pašeris	"
66.	Pašis Pranas	-	-	"	"	"
67.	Dabyla Vincas	-	-	Imočkas	"	"
68.	Cemovka Pijus	-	-	"	"	"
69.	Mukstakalnis būsdas	-	-	Seiberio	Vilkauskis	"
70.	Kortavičius Ignas	-	-	Storkas	"	"
71.	Jablomskis Ignas	-	-	u. Belvis	"	"
72.	Karlauskas Jurgis	-	-	Vokiskelis	"	"
73.	Karvikas Gustas	-	-	u. Belvis	"	"
74.	Stankavičius Jonas	-	-	Gudelis Būst.	"	"
75.	Gruskys Jonas	-	-	u. Belvis	"	"
76.	Kachia Ignas	-	-	Budėrius	"	"
77.	Milijauskas Pranas	-	-	Vilkauskis	-	"
78.	Jankauskas Stasys	-	-	"	"	"
79.	Brigelis Stasys	-	-	Stolaukelis	Pajavonis	"
80.	Kalvaitis Jonas	-	-	"	"	"
81.	Plytaitis Kazys	-	-	Finša	Giris	"
82.	Biskis Vincas	-	-	Deksnistis	"	"
83.	Basaitis Jurgis	-	-	Zimis	Zalissius	"
84.	Krokmauskas Jonas 22 "	-	-	Čikiminkas	Kaimelis	Rasėnis, Rasėnis.
85.	Opdė Audrius 25 "	-	-	Čakiuovys	Čemakius, Čemakius	"
86.	Bralciauskas Vincas 21 "	-	-	Čokiminkas	Viduklis, Viduklis	"
87.	Bivainis Antanas 20 "	-	-	"	Čepduinis	Kražius
88.	Černinskis Jonas 17 "	-	-	"	Viduklis	Viduklis
89.	Čaiusėvičius Vladas 22 "	-	-	"	Kražius	Kražius
90.	Čilinskis Pranas 20 "	-	-	"	"	"
91.	Čilijauskas Vincas 23 "	-	-	Čikiminkas	Čiūnėgala	Čėduvas, Ponevėjis.
92.	Čirolėnis Ignas 21 "	-	-	"	Čėngalis	"
93.	Čukvilas Petras 18 "	-	-	Čikiminkas	"	"
94.	Čupė Stikas 25 "	-	-	"	Črakėnava	Črakėnava
95.	Čiupas Antanas 22 "	-	-	Čokiminkas	Čaunomonis	"
96.	Čižaitis Jonas 26 "	-	-	"	Črakėnava	"
97.	Čankavičius Vincas 21 "	-	-	Čikiminkas	Čadlovskis	"

98	Moškevičius Jonas	18 u.	ūkininkas	Padominiskis	Krakevanė	Panėvėžio
99	Ciapas Jonas	20 "	"	Laumoniškis	"	"
100	Žizys Jonas	18 "	mokslėivis	Panėvėžio	—	"
101	Jolniska Antanas	18 "	"	"	—	"
102	Skudis Lionginas	23 "	ūkininkas	"	—	"
103	Sualys Povilas	21 "	"	"	—	"
104	Paudonikis Antanas	20 "	grėivikas	"	—	"
105	Vaskevičius Vladas	21 "	tarnautojas	Veikiv	Panėvėžio	"
106	Pačekinas Stasys	23 "	ūkininkas	"	—	"
107	Bajėikis Antanas	22 "	"	Vaitutiskis	Šmėkaiš	Utenos
108	Alluontas Vladas	21 "	"	Raguvas	Raguvas	Panėvėžio
109	Runkauskas Pranas	18 "	mokslėivis	Panėvėjis	—	"
110	Cerbas Vaclovas	21 "	bakštinys	Paduškis	—	Šiaulis
111	Šaulys Antanas	23 "	ūkininkas	Veikinis	—	Šarėikis
112	Paračėlys Pranas	26 "	mokytojas	"	—	"
113	Kateika Pranas	27 "	ūkininkas	"	—	"
114	Lapauskas Kazys	26 "	darbininkas	"	—	"
115	Šlekna Šotijus	24 "	ūkininkas	Šilys	Veikinis	"
116	Linkus Bronius	23 "	"	"	—	"
117	Cepas Albinas	28 "	"	Rinavio	Šidėkis	"
118	Šarickas Vaclovas	18 "	ūkininkaitis	Učėriū	Sedos	"
119	Valinkinas Siemas	24 "	tarnautojas	Šarėikis	—	"
120	Štaučaitis Stasys	27 "	"	"	—	"
121	Riukus Pranas	32 "	mokytojas	Palanga	—	Kėtingas
122	Šinas Aleksas	21 "	militarinkas	"	—	"
123	Šindikas Stasys	26 "	technikas	"	—	"
124	Vigontas Vitas	34 "	darbininkas	"	—	"
125	Špugis Eduardas	24 "	"	"	—	"
126	Šalvaitis Antanas	24 "	"	Kumigėškis	Palanga	"
127	Romanas Kazys	28 "	ūkininkas	Salantė	—	"
128	Vosilius Zenovus	35 "	dailỹdė	Ronsėjis	Salantė	"
129	Romanauskas Kostas	18 "	darbininkas	"	Švėdėiū	"
130	Štamnikas Kazys	16 "	"	Švėdėiū	"	"
131	Škurdauskas Jonas	23 "	ūkininkas	Kalmiskis	"	"
132	Vestas Kazys	19 "	"	Kernas	Švėdėiū	Kėtingas
133	Šudaras Petras	21 "	"	Ušluobė	Škuobė	"
134	Šudrikas Kostas	—	darbininkas	Šarėjėkė	"	"
135	Šakšėys Jonas	21 "	ūkininkas	Škuobė	"	"

136.	Petrauskas Kazys	18 u.	Šaršimontas	Škuvo	Škuvo	Kretingis
137.	Ordvainys Kazys	—	"	"	"	"
138.	Šartinkus Jonas	—	"	"	"	"
139.	Andrikus Valerijus	—	"	"	"	"
140.	Mašimas Vitas	—	"	"	"	"
141.	Kuupikas Vladas	—	"	"	"	"
142.	Šneideris Pranas	—	"	"	"	"
143.	Vasiliauskas Vladas	25 u.	"	Kedainiai	—	Kedainis
144.	Boradauskas Jonas	25 "	"	"	—	"
145.	Ziliūnas Jonas	20 "	"	"	—	"
146.	Orantas Antanas	20 "	"	"	—	"
147.	Christauskas Stasys	23 "	"	"	—	"
148.	Balobycius Petras	23 "	"	Krakis	Krakis	"
149.	Jmuvicius Jonas	24 "	"	Aistapolis	"	"
150.	Petratis Balys	20 "	"	Plaukis	"	"
151.	Plekus Vitas	23 "	"	"	"	"
152.	Kavaliauskas Stasys	22 "	"	Krakis	"	"
153.	Cerbauskas Vladas	24 "	"	Pavinduskis	Švedai	"
154.	Ramanauskas Mikas	26 "	44	Botnavor	Botnavor	"
155.	Kelpša Vaelovas	23 "	mokslinis	"	Z. U. M. kla	"
156.	Borkys Stasys	20 "	"	"	"	"
157.	Butavicius Kazys	23 "	"	"	"	"
158.	Klungewicius Mikas	19 "	"	"	"	"
159.	Prauckaitis Antanas	20 "	"	"	"	"
160.	Niciomis Antanas	18 "	"	"	"	"
161.	Škardinskas Antanas	26 "	"	"	"	"
162.	Andjurgis Antanas	21 "	"	"	"	"
163.	Jankas Antanas	26 "	"	"	"	"
164.	Statulevicius Kazys	20 "	"	"	"	"
165.	Borkaitis Mikas	17 "	"	"	"	"
166.	Škupas Andrius	21 "	"	"	"	"
167.	Vasarevicius Domas	21 "	"	"	"	"
168.	Šotisjunas Jonas	21 "	"	"	"	"
169.	Paulocaitis Jonas	21 "	"	"	"	"
170.	Zakernius Petras	25 "	"	"	"	"
171.	Šmona Jonas	26 "	mokslinis	20 "	"	"
172.	Šelkis Povilas	19 "	"	"	"	"

173.	Šporkevičius Jonas	19 u.	imokslėivis	Polnavaus	L. U. J. kla	Ledainis
174.	Šnipavičius Jokimas	25 "	"	"	"	"
175.	Štelėvičius Jonas	23 "	"	"	"	"
176.	Štampickas Ignas	24 "	"	"	"	"
177.	Štarkauskas Jonas	18 "	"	"	"	"
178.	Štarnomariovas Jurgis	19 "	darbininkas	Kaunas	"	Kaunas
179.	Štrelota Kristutis	—	studentas	"	—	"
180.	Štrelota Vytautas	—	"	"	—	"
181.	Štrevičius Ignas	—	"	"	—	"
182.	Štorkauskas Jonas	—	"	"	—	"
183.	Štaura Vincas	23 "	"	"	—	"
184.	Štironaitis Jonas	—	"	"	—	"
185.	Štalmėnas Vacius	—	valdininkas	"	—	"
186.	Štarkauskas Andrius	23 "	"	"	—	"
187.	Štregutis Bronius	22 "	"	"	—	"
188.	Štarkauskas Mikas	23 "	"	"	—	"
189.	Štavaliuskas Jonas	22 "	"	"	—	"
190.	Štaciūskas Henrikas	19 "	"	"	—	"
191.	Štilinskis Jonas	22 "	"	"	—	"
192.	Štavinoras Kazys	19 "	"	"	—	"
193.	Štėška Aleksas	—	"	"	—	"
194.	Štėška Vytautas	—	"	"	—	"
195.	Štorkauskas Feliksas	—	"	"	—	"
196.	Štrelaitis Jonas	—	"	"	—	"
197.	Štėgūnis Jonas	—	"	"	—	"
198.	Štėklėys Salvas	21 "	"	"	—	"
199.	Štėvilaitis Antanas	24 "	"	"	—	"
200.	Štėvizinskis Jokūbas	20 "	"	"	—	"
201.	Štėvopavicius Jonas	20 "	"	"	—	"
202.	Štėdominskas Augustas	19 "	"	"	—	"
203.	Štėradzevičius Balys	18 u.	"	"	—	"
204.	Štėrutulis Kazys	—	"	"	—	"
205.	Štėrickys Antanas	—	"	"	—	"
206.	Štėzinaitis Jonas	—	"	"	—	"
207.	Štėnkaitis Algirdas	—	"	"	—	"
208.	Štėrcius Augustas	24 "	"	"	—	"
209.	Štėriminis Antanas	—	"	"	—	"
210.	Štėriaura Vytautas	24 "	"	"	—	"

6	211	Instickis Vladas	—	valdiminkas	Kaunas	—	Kaunas
6	212	Bielinis Jonas	—	"	"	—	"
6	213	Jonaitis Jonas	22 u.	"	"	—	"
6	214	Ignorapovicius Kazys	21 "	"	"	—	"
6	215	Pinkercius Jonas	—	"	"	—	"
6	216	Bajnickas Juozas	—	"	"	—	"
5	217	Vilkaitis Jonas	—	"	"	—	"
6	218	Seiserskas ^{67 u.} Jonas	30 "	brautuviminkas	"	—	"
6	219	Gaidelis Antanas	—	motoklevio	"	—	"
6	220	Markovicius Adolfas	—	"	"	—	"
6	221	Uvickunas Vladas	—	"	"	—	"
6	222	Oraras Stasys	—	"	"	—	"
6	223	Jonaitis Vaclovas	—	"	"	—	"
6	224	Braunliunas Pjeras	—	"	"	—	"
6	225	Brazulys Alfonsas	25 "	žurnalistas	"	—	"
6	226	Bimblys Lindas	—	mechanikas	"	—	"
6	227	Sminksta Jonas	24 "	darbininkas	"	—	"
6	228	Parauskas Adomas	23 "	"	"	—	"
6	229	Parajnavicius Valentas	18 "	"	"	—	"
6	230	Jainiauskas Aleksas	19 "	"	"	—	"
6	231	Fromestas Antanas	18 "	"	"	—	"
6	232	Helmas Pranas	17 "	"	"	—	"
6	233	Koralius Vladas	—	"	"	—	"
6	234	Ruliovas Arturas	18 "	"	Saniciari	—	"
6	235	Ernestas Pranas	19 "	"	"	—	"
6	236	Kaufmands Jonas	18 "	"	"	—	"
6	237	Lipskas Pranas	21 "	"	"	—	"
6	238	Šabaliuskytis Otto	19 "	"	"	—	"
6	239	Heidriks Henrikas	—	"	"	—	"
6	240	Štānas Pranas	21 "	"	Garlewa Garlewa	—	"
6	241	Čavickas Pranas	19 "	inkirinkaitis	Jomiskelis Jomiskelis	—	Šonų-Pov.
6	242	Prasims Jonas	27 "	"	"	—	"
6	243	Linkosius Jonas	20 "	valdiminkas	Kaunas	—	Kaunas

Kapitonas Klimaitis
Šaulių Sąjungos Viršininkas

Bendrosios Dalies
Viršininkas